

# EVALUERING AF LOKALE INITIATIVER FOR FØRTIDSPENSIONISTER



15:16

ANNA AMILON



15:16

EVALUERING AF LOKALE  
INITIATIVER FOR  
FØRTIDSPENSIONISTER

ANNA AMILON

KØBENHAVN 2015  
SFI – DET NATIONALE FORSKNINGSCENTER FOR VELFÆRD

EVALUERING AF LOKALE INITIATIVER FOR FØRTIDSPENSIONISTER.

Afdelingsleder: Kræn Blume Jensen  
Afdelingen for socialpolitik og velfærd

Undersøgelsens følgegruppe:

Marie Andkær Pedersen, Ministeriet for børn, ligestilling, integration og sociale forhold  
Pia Søberg, Ministeriet for børn, ligestilling, integration og sociale forhold  
Gitte Bahne Mortensen, Ministeriet for børn, ligestilling, integration og sociale forhold  
Katrine Fink Elkjær, Ministeriet for børn, ligestilling, integration og sociale forhold

ISSN: 1396-1810  
e-ISBN: 978-87-7119-301-5

Layout: Hedda Bank  
Forsidefoto: Colourbox

© 2015 SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd

SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd  
Herluf Trolles Gade 11  
1052 København K  
Tlf. 33 48 08 00  
sfi@sfi.dk  
www.sfi.dk

SFI's publikationer kan frit citeres med tydelig angivelse af kilden.

# INDHOLD

	<b>FORORD</b>	<b>7</b>
	<b>RESUMÉ</b>	<b>9</b>
<b>1</b>	<b>SAMMENFATNING</b>	<b>13</b>
	Introduktion	13
	Svært at rekruttere – svært at fastholde	14
	Tilfældigt bortfald	14
	Få – men vigtige – resultater	15
<b>2</b>	<b>BAGGRUND OG FORMÅL MED EVALUERINGEN</b>	<b>17</b>
	Introduktion	17
<b>3</b>	<b>METODE OG DATA</b>	<b>23</b>

Metode	23	
Data	25	
<b>4</b>	<b>PROJEKTERNE – BAGGRUND OG AKTIVITETER</b>	<b>29</b>
Projekt "Sund hele livet"	31	
Projekt "Yes we can"	32	
Projekt "Forandringsguiderne"	33	
Projekt "Livskvalitet for førtidspensionister"	35	
Projekt "VitaeGAIA – et være- og udviklingssted til styrkelse af traumatiserede førtidspensionisters mestringsstrategier i hverdagen"	36	
Projekt "Førtidspensionister som lokale formidlere"	37	
<b>5</b>	<b>KONSTRUKTION AF RESULTATINDIKATORER</b>	<b>39</b>
Introduktion	39	
En sundere livsstil og et bedre helbred	40	
Skabe sociale netværk	44	
Personlig udvikling	46	
Kontakt til arbejdsmarkedet	49	
<b>6</b>	<b>ANALYSE</b>	<b>51</b>
Introduktion	51	
Hovedresultater	53	
Analysestrategi	53	
En sundere livsstil og et bedre helbred	54	
Skabe sociale netværk	57	
Personlig udvikling	58	
Kontakt til arbejdsmarkedet	63	
<b>BILAG</b>	<b>69</b>	
Bilag 1 Frafaldsanalyse	69	

Bilag 2 Analysemetoder	83
<b>LITTERATUR</b>	<b>87</b>
<b>SFI-RAPPORTER SIDEN 2014</b>	<b>89</b>





## FORORD

I 2010 fik over 17.000 danskere tilkendt en førtidspension, og antallet af nytildkendelser var stigende. På denne baggrund nåede de politiske partier bag satspuljeforliget for 2010 til enighed om at afsætte midler til at fremme lokal integration af førtidspensionister. Midlerne skulle anvendes til lokalt forankrede projekter, der medvirker til øget livskvalitet og sociale aktiviteter og kompetencer hos førtidspensionisterne.

Denne rapport evaluerer seks af de otte projekter, som blev igangsattes på basis af satspuljeforliget for 2010. Vi undersøger især projekternes virkninger inden for fire temaer: En sundere livsstil og et bedre helbred, Skabe sociale netværk, Personlig udvikling samt Skabe kontakter til arbejdsmarkedet. Analyserne bygger på spørgeskemadata indsamlet blandt de førtidspensionister, der deltog i projekterne i starten henholdsvis i slutningen af, deres deltagelse i projekterne. Evalueringen undersøger, hvorvidt projekterne har haft gavnlige virkninger for deltagerne inden for de fire temaområder.

I forbindelse med undersøgelsen har der været nedsat en følgegruppe, og medlemmerne takkes alle for deres betydningsfulde bidrag til rapporten. Forsker Henrik Lindegaard Andersen, KORA, Det Nationale Institut for Kommuners og Regioners Analyse og Forskning har været referee på rapporten, og en særlig tak rettes til ham.

Rapporten er udarbejdet af seniorforsker cand.oecon., ph.d. Anna Amilon, som også har været projektleder på undersøgelsen. Ph.d.-studerende, cand.scient.soc. Maria Røgeskov har bidraget til dataindsamlingen, og studentermedarbejder Anne Helby Pedersen har bidraget til bearbejdning og analyse af data.

København, april 2015

AGI CSONKA

## RESUMÉ

I 2010 fik over 17.000 danskere tilkendt en førtidspension, og fra både et samfundsøkonomisk og et socialt perspektiv var tendenserne i nytilkendelser af førtidspension bekymrende. Antallet af nytilkendelser var steget siden 2007. De fleste nytilkendelser skete på baggrund af psykiske lidelser, og andelen var stigende. Samtidig var gennemsnitsalderen for nye førtidspensionister faldende.

På denne baggrund nåede de politiske partier bag satspuljeforliget for 2010 til enighed om at afsætte midler til at fremme lokal integration af førtidspensionister. Midlerne skulle anvendes til lokalt forankrede projekter, der medvirker til øget livskvalitet, øget social aktivitet og øgede kompetencer hos førtidspensionisterne.

På basis af satspuljeforliget for 2010 igangsattes otte lokale projekter med det formål at fremme lokal integration af førtidspensionister. Denne rapport evaluerer seks af disse projekter (to projekter er udelukkede fra evalueringen, se kapitel 1 for flere detaljer). Projekterne havde til formål at virke inden for ét eller flere af de følgende fem temaer:

1. En sundere livsstil og et bedre helbred
2. Skabe sociale netværk
3. Personlig udvikling
4. Skabe kontakter til arbejdsmarkedet

5. Formidling og kontakt til eksisterende aktiviteter og tilbud.

Denne rapport evaluerer projekternes resultater inden for de første fire af disse temaer ved at sammenligne deltagerens svar på en række spørgsmål ved starten af projektperioden med deres svar på de samme spørgsmål i slutningen af projektperioden (dvs. en før/eftermåling).

En før/eftermåling bygger på den antagelse, at individerne ikke er blevet påvirket af andre forhold i det tidsrum, der er gået mellem de to målinger. På baggrund af denne antagelse kan den forandring, der kan måles i relevante variabler, antages alene at skyldes indsatsen. Der er dog en meget stor sandsynlighed for, at deltagerne faktisk er blevet påvirket af andre forhold, fx andre sideløbende indsatser eller en generel forbedring (eller nedgang) i helbredet, i løbet af projektperioden. Derfor kan resultaterne i denne rapport ikke fortolkes som kausale effekter, men kan sige noget om, i hvilken retning resultaterne af projekterne peger for de berørte respondenter.

## RESULTATER

Evalueringen viser, at projekterne i de fleste tilfælde dels havde problemer med at rekruttere deltagere i det omfang, som de havde planlagt, og dels at der skete et markant fald i antallet af projektdeltagere fra starten af projektperioden til slutningen af projektperioden (486 deltagere udfyldte det første spørgeskema, mens kun 299 udfyldte det andet spørgeskema). Dette bortfald er dog tilfældigt med udgangspunkt i respondenternes baggrundsoplysninger (selv om der kan findes uobserverbare forhold, som fx motivation, som påvirker bortfaldet systematisk). Disse resultater indikerer, at det har været svært for projekterne at finde fortidspensionister med interesse for at deltage i sociale aktiviteter, og at det har været problematisk at bibeholde kontakten til projektdeltagerne igennem hele projektperioden.

For at undersøge projekternes resultater inden for (de første fire) temaområder i listen ovenfor har vi konstrueret en lang række resultatomål med udgangspunkt i de spørgsmål, som deltagerne har besvaret i spørgeskemaerne. Vi undersøger, om der er sket en gennemsnitlig forbedring i disse resultatomål for projektdeltagerne fra starten til slutningen af projektperioden, overordnet set (samlet for alle projekterne) samt på projektniveau. Resultaterne viser, at projekterne har haft små, eller slet

ingen, statistisk signifikante resultater på deltagerne for langt de fleste af de resultatmål, som vi evaluerer. Derudover viser analyserne, at ingen af projekterne udmærker sig ved at være mere (eller mindre) effektive end de øvrige for nogen af de opstillede resultatmål.

Der er dog to tydelige resultater, der indikerer, at projekterne faktisk har haft positive virkninger på deltagerne. For det første sker der en signifikant forbedring i projektdeltagernes psykiske helbred over projektperioden. Helt konkret er projektdeltagerne mere tilbøjelige til at vurdere deres psykiske helbred som godt eller meget godt efter deltagelse i projekterne, end de er inden deltagelse. For det andet øges projektdeltagernes generelle tilfredshed med livet over projektperioden. Deltagerne var altså mere tilfredse med livet overordnet set efter at have deltaget i projekterne, end de var i starten af projektperioden.

Derudover viser analysen, at der sker en statistisk signifikant reduktion af sandsynligheden for at savne et arbejde, men ingen ændring i, hvorvidt respondenterne søger efter arbejde. En mulig fortolkning er derfor, at projekterne for mange af deltagerne har fyldt det tomrum i hverdagen, som et erhvervsarbejde ellers fylder for erhvervsaktive.

## PERSPEKTIVER

Denne evaluering peger på problemerne ved at rekruttere og fastholde førtidspensionister i sociale aktiviteter. Det faktum, at 38 pct. af deltagerne ikke udfyldte det afsluttende spørgeskema, tyder på, at mange af dem afbrød deres deltagelse i projekterne i utide. Dette bortfald kan have mange grunde, men manglende motivation eller dårligt fysisk og/eller psykisk helbred er sandsynligvis de væsentlige forklaringer.

En tidligere SFI-rapport om førtidspensionisters situation viser, at cirka 22 pct. af førtidspensionisterne tilhører en relevant målgruppe i forbindelse med lokale integrationsprojekter (Jacobsen & Lindstrøm, 2011). Førtidspensionisterne i den relevante målgruppe svarede ”nej” til et spørgsmål om, hvorvidt de har nogle interesser, som de dyrker på faste tidspunkter, og svarede samtidig ”ja” eller ”ved ikke” på et spørgsmål om, hvorvidt de kunne tænke sig at have flere faste aktiviteter i hverdagen. En anden mulig forklaring på det store bortfald i løbet af projektperioden er dermed, at de førtidspensionister, der rekrutteredes til projektet, ikke tilhørte den relevante målgruppe i tilstrækkeligt høj grad, eller at førtidspensionisterne overvurderede deres egen interesse for at deltage i aktiviteter.

Selv om projekterne i gennemsnit har haft beskedne resultater for deltagerne, har de haft positive virkninger inden for to meget væsentlige resultatmål. Projekterne har dels forbedret deltagernes (selvevaluerede) psykiske helbred, dels har de øget deres trivsel med livet. Disse meget positive resultater til trods er det bemærkelsesværdigt, at projekterne ikke har haft virkninger inden for mere konkrete resultatmål. Vi kan fx ikke identificere nogen virkninger af projekterne på deltagernes sociale kontakter, succes ved sociale kontakter eller kontakt til arbejdsmarkedet. Der er dermed risiko for, at de identificerede positive virkninger på deltagerne reduceres, eller ophører helt, når disse afslutter deres deltagelse i projekterne.

Projekterne i denne evaluering kan ses som eksempler på, hvor svært det er at implementere og evaluere forsøgsindsatser i praksis. En fra bevillingsgiverens side mere formaliseret indsats, måling af fidelitet i løbet af implementeringen samt randomisering af deltagerne til indsats- og kontrolgruppe er eksempler på foranstaltninger, der kan bidrage til at sikre større validitet i evalueringen og mere viden om, hvilke indsatser der faktisk har gavnlige effekter for målgruppen.

#### GRUNDLAG

Rapportens resultater bygger på de følgende datakilder:

- Spørgeskemadata fra deltagerne
- Ansøgningsskemaer fra de kommuner og/eller virksomheder som organiserede projekterne.

# SAMMENFATNING

## INTRODUKTION

De politiske partier bag satspuljeforliget for 2010 kom til enighed om at afsætte midler til at fremme lokal integration af førtidspensionister. Der blev i den forbindelse afsat en pulje på 5 mio. kr. i henholdsvis 2011, 2012 og 2013 til lokalt forankrede projekter, der medvirker til øget livskvalitet og sociale aktiviteter og kompetencer hos førtidspensionisterne. I alt igangsattes otte lokale projekter på basis af puljen. Hensigten med projekterne var at skabe grobund for en mere aktiv tilværelse som førtidspensionist samt at øge førtidspensionisternes livskvalitet og sociale kompetencer. Midlerne fordeltes til projekter inden for fem temaer:

1. En sundere livsstil og et bedre helbred
2. Skabe sociale netværk
3. Personlig udvikling
4. Skabe kontakter til arbejdsmarkedet
5. Formidling og kontakt til eksisterende aktiviteter og tilbud.

I denne rapport evaluerer vi seks af de projekter, der fik støtte på basis af satspuljeforliget i 2010. Formålet med evalueringen er at undersøge, om

de førtidspensionister, der deltog i projekterne, også fik en bedre livskvalitet, overordnet set, og især om førtidspensionisterne fik en bedre livskvalitet inden for det eller de temaområder, som projektet havde som mål at virke indenfor.

I projekterne har førtidspensionisterne deltaget i en lang række forskellige aktiviteter. Blandt andet har de arbejdet med motion, kost og personlig udvikling, deltaget i kurser og uddannelser, drevet brugercafeer og været i forskellige former for praktik. Denne evaluering baserer sig på en før/efter-måling – det vil sige, at effekten af indsatsen måles ved at sammenligne forskellen i relevante variabler før og efter indsatsen. Under den identificerende antagelse, at individerne ikke er blevet påvirket af andre forhold i det tidsrum, der er gået mellem de to målinger, så kan den forandring, der kan måles i relevante variabler, antages alene, at skyldes indsatsen. Der er dog en vis sandsynlighed for, at deltagerne er blevet påvirket af andre forhold, fx andre sideløbende indsatser eller en generel forbedring (eller nedgang) i helbredet, i løbet af projektperioden. Man skal derfor være forsigtig i fortolkningen af resultaterne, som ikke kan fortolkes som direkte kausale effekter.

## **SVÆRT AT REKRUTTERE – SVÆRT AT FASTHOLDE**

Evalueringen viser, at projekterne i de fleste tilfælde dels havde problemer med at rekruttere deltagere i det omfang, som de havde planlagt, dels at der sker et markant fald i antallet af projektdeltagere fra starten af projektperioden til slutningen af projektperioden (486 deltagere udfyldte det første spørgeskema, mens kun 299 udfyldte det andet spørgeskema). Resultatet indikerer, at det har været svært for projekterne at finde førtidspensionister med interesse for at deltage i sociale aktiviteter, og at det har været problematisk at bibeholde kontakten til projektdeltagerne igennem hele projektperioden.

## **TILFÆLDIGT BORTFALD**

Når vi sammenligner baggrundsoplysningerne for de førtidspensionister, der udfyldte det første spørgeskema, med baggrundsoplysningerne for de førtidspensionister, der udfyldte det andet spørgeskema, viser det sig, at



der (stort set) ikke er nogen statistiske signifikante forskelle mellem de to grupper. Det betyder, at bortfaldet af projektdeltagere mellem de to spørgeskemarunder er tilfældig (forudsat at de baggrundsoplysninger, vi har undersøgt, er relevante). Dermed er resultaterne af projekterne ikke funderet i en forskel i sammensætningen af deltagere i starten og i slutningen af projektperioden.

Det skal dog nævnes, at der kan findes uobserverbare variabler (såsom fx motivation), der delvis forklarer bortfaldet.

## FÅ – MEN VIGTIGE – RESULTATER

Vi analyserer projekternes resultater ved at undersøge, om projektdeltagere får det bedre fra første til anden spørgeskemarunde. I analyserne fokuserer vi på to interessevariabler: projekt og spørgeskemarunde samt samspillet mellem disse to variabler (dvs. interaktionseffekten). En statistisk signifikant interaktionseffekt mellem projekt og spørgeskemarunde fortæller os, at det enkelte konkrete projekt har påvirket sine deltagere fra første til anden spørgeskemarunde. Findes der ikke en interaktionseffekt, men kun separate effekter af projekt og/eller spørgeskemarunde, leder det til en anden konklusion. Hvis der kun findes marginale effekter af projektet, vidner det om, at projekternes målgrupper er forskellige. Hvis der kun findes marginale effekter af spørgeskemarunden, viser det, at der er en projektuafhængig effekt af spørgeskemarunden (at alle førtidspensionister får det dårligere, eller bedre, over tid).

Analyserne i denne rapport viser, at projekterne har haft små, eller slet ingen, statistisk signifikante virkninger på deltagerne for langt de fleste af de resultatmål, som vi evaluerer. Vi finder ingen interaktionseffekter af spørgeskemarunde og projekt for nogen af resultatindikatorerne, hvilket altså indikerer, at ingen af de enkelte projekter har været mere (eller mindre) effektive end de øvrige for nogen af de opstillede resultatmål. Der er dog to tydelige resultater, der indikerer, at projekterne faktisk har haft positive virkninger for deltagerne, og lige præcis disse to resultatmål må siges at være helt centrale for målgruppen. For det første sker der en signifikant forbedring i projektdeltagernes psykiske helbred over projektperioden. Helt konkret er projektdeltagerne mere tilbøjelige til at vurdere deres psykiske helbred som godt eller meget godt efter deltagelse i projekterne, end de er inden deltagelse. For det andet øges projektdel-

tagernes generelle tilfredshed med livet. Deltagerne var altså mere tilfredse med livet overordnet set, efter at have deltaget i projekterne end de var i starten af projektperioden.

Analysen viser også, at der sker en statistisk signifikant reduktion af sandsynligheden for at savne et arbejde, mens der ikke er nogen ændring af, hvorvidt respondenterne søger efter arbejde. En mulig fortolkning er derfor, at projekterne for mange af deltagerne har udfyldt det tomrum i hverdagen, som et arbejde ellers fylder for erhvervsaktive.

De positive resultater til trods er det bemærkelsesværdigt, at projekterne ikke har haft virkninger inden for mere konkrete resultatmål. Vi kan fx ikke identificere nogen virkninger af projekterne på deltagernes sociale kontakter, succes ved sociale kontakter eller kontakt til arbejdsmarkedet. Der er dermed risiko for, at de identificerede positive virkninger på deltagerne reduceres, eller ophører helt, når disse afslutter deres deltagelse i projekterne.

# BAGGRUND OG FORMÅL MED EVALUERINGEN

## INTRODUKTION

I 2010 var tendenserne i nytilkendelser af førtidspension bekymrende fra både et økonomisk og et socialt perspektiv. Over 17.000 danskere fik tilkendt en førtidspension i dette år, og antallet af nytilkendelser var stigende. De fleste nytilkendelser skete på baggrund af psykiske lidelser (51 pct.), og andelen af nytilkendelser grundet psykiske lidelser var også stigende. Samtidig var gennemsnitsalderen for nye førtidspensionister faldende til 45,7 år (Ankestyrelsen, 2011).<sup>1</sup>

På denne baggrund nåede de politiske partier bag satspuljeforliget for 2010 til enighed om at afsætte midler til at fremme lokal integration af førtidspensionister. Der blev i den forbindelse afsat en pulje på 5

---

1. Disse tal kan sammenlignes med 2012, hvor antallet af nytilkendelser var 14.621. 49 pct. af nytilkendelserne skete på baggrund af psykiske lidelser, og gennemsnitsalderen hos nye førtidspensionister var 45,8 år. I 2013 var antallet af nytilkendelser 5.743 pga. nye regler for tilkendelse af førtidspension. Den nye lovgivning fra 2013 indebærer blandt andet, at personer under 40 år ikke kan få tilkendt førtidspension, medmindre det er åbenbart formålsløst at forsøge at udvikle deres arbejdsevne. I stedet skal en individuel, tværfagligt og helhedsorienteret indsats i et resourceforløb udvikle arbejdsevnen. Også personer over 40 år skal tilsvarende tilbydes resourceforløb, inden der eventuelt kan påbegyndes en sag om førtidspension (Ankestyrelsen, 2013). På grund af de nye regler er det ikke relevant at sammenligne tallene fra 2010 med tallene fra 2013.

mio. kr. i henholdsvis 2011, 2012 og 2013 til lokalt forankrede projekter, der medvirker til øget livskvalitet og sociale aktiviteter og kompetencer hos førtidspensionisterne. En SFI-rapport om førtidspensionisters situation, der blev igangsat på basis af satspuljeforliget for 2010, viser, at cirka 22 pct. af førtidspensionisterne tilhører en relevant målgruppe i forbindelse med lokale integrationsprojekter ude i kommunerne (Jacobsen & Lindstrøm, 2011). Førtidspensionisterne i den relevante målgruppe svarede ”nej” til et spørgsmål om, hvorvidt de har nogle interesser, som de dyrker på faste tidspunkter, og svarede samtidig ”ja” eller ”ved ikke” på et spørgsmål om, hvorvidt de kunne tænke sig at have flere faste aktiviteter i hverdagen. Undersøgelsen tyder også på, at førtidspensionisterne primært savner et skub til at komme i gang med aktiviteter og nogen at ”følges med” til aktiviteterne.

På baggrund af resultaterne hos Jacobsen & Lindstrøm (2011) valgte Pensionsstyrelsen<sup>2</sup> at støtte otte lokale projekter. Hensigten med projekterne var at skabe grobund for en mere aktiv tilværelse som førtidspensionist samt at øge førtidspensionisternes livskvalitet og sociale kompetencer.

Midlerne fordeltes til projekter inden for fem temaer:

1. En sundere livsstil og et bedre helbred
2. Skabe sociale netværk
3. Personlig udvikling
4. Skabe kontakter til arbejdsmarkedet
5. Formidling og kontakt til eksisterende aktiviteter og tilbud.

Formålet med denne evaluering er at undersøge, om de førtidspensionister, der deltager i projekterne, også får en bedre livskvalitet overordnet set, og især om førtidspensionisterne får en bedre livskvalitet inden for det eller de temaområder, som projektet har haft som mål at virke inden for. Tema 5 (Formidling og kontakt til eksisterende aktiviteter og tilbud) indgår dog ikke i evalueringen.

Evalueringen bygger på besvarelser fra to spørgeskemaer, som alle førtidspensionister, der deltog i projekterne, blev bedt om at besvare

---

2. Pensionsstyrelsen var en dansk styrelse under Social- og Integrationsministeriet fra 5. oktober 2009 til 1. juni 2013. Styrelsen blev oprettet ved at sammenlægge Sikringsstyrelsen, dele af Beskæftigelsesministeriets departement, Ydelseskontoret i Velfærdsministeriet og dele af Arbejdsdirektoratet. Fra den 1. juni 2013 overgik ansvaret for de projekter, der indgår i denne evaluering, til Kontor for Ydelser i Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forhold.

– et i starten af projektperioden (første spørgeskemarunde) og et i slutningen af projektperioden (anden spørgeskemarunde).

Af de otte projekter, der fik støtte, indgår seks i den foreliggende evaluering. De projekter, der udgik fra evalueringen er ”Fra jord til bord”, organiseret af IBOS, og ”Erhvervsserviceassistent”, organiseret af Plan & Handling. ”Fra jord til bord” rettede sig mod blinde og svagsynede førtidspensionister, og projektet fik tilsagn af rekvirenten af denne undersøgelse (tidligere Pensionsstyrelsen, nuværende Kontor for Ydelser i Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale forhold), men måtte udgå fra evalueringen, fordi deltagerne, på grund af deres handicap, havde svært ved at udfylde de papirbaserede spørgeskemaer, som evalueringen baserer sig på. ”Erhvervsserviceassistent” udgår, da problemer med dataindsamlingen gjorde det umuligt at evaluere projektet. Tabel 2.1 giver en oversigt over de seks projekter, der indgår i evalueringen samt de to projekter, der ikke indgår.

Tabellen viser, at de fleste projekter havde en varighed på cirka to år. Projekternes budgetter varierer væsentligt, fra ca. 425.000 kr. til godt 3,9 millioner kroner. Da antallet af deltagere og projekternes løbetid også varierer stærkt projekterne imellem, er det mere relevant at sammenligne det gennemsnitlige budget per deltager og måned.<sup>3</sup> Vi har i denne sammenligning taget udgangspunkt i antallet af indsendte spørgeskemaer fra den første spørgeskemarunde for at beregne antallet af deltagere. Flere af projekterne har dog oplevet problemer med at få deltagere til at udfylde spørgeskemaerne. Det betyder, at projektbudgettet per deltager og måned kan være overvurderet for en del af projekterne. Derudover angiver en del af projekterne i ansøgningsformularerne til Pensionsstyrelsen, at de har adgang til lokal medfinansiering, men da vi ikke kan verificere disse oplysninger, har vi valgt at se bort fra dem i vores redegørelse for projektbudgetterne. Med disse forbehold varierer projektbudgettet per deltager og måned fra 736 kr. for projekt ”Førtidspensionister som lokale formidlere”, organiseret af AAB, op til 2.851 kr. for projekt ”Yes we can” arrangeret af AOF Syd

Tabel 2.1 viser også store diskrepanser mellem antallet af forventede deltagere og antallet af deltagere, der har besvaret det første spørgeskema, for mange af projekterne. To projekter har rekrutteret flere deltagere end forventet (det drejer sig om Thisted og Morsø kommuner med

---

3. Det vil sige, at vi har divideret det totale projektbudget med antallet af deltagere (der har udfyldt det første spørgeskema) samt med projektets samlede varighed (i måneder).

projektet ”Livskvalitet for førtidspensionister”, som forventede 200 deltagere, men rekrutterede 233, og AAB med projektet ”Førtidspensionister som lokale formidlere”, som forventede 22 deltagere, men rekrutterede 24) (antallet af rekrutterede deltagere er målt som antal af indsendte skemaer fra 1. spørgeskemaerunde). Det projekt, der har den største forskel mellem forventet og faktisk antal deltagere, er projekt ”Sund hele livet” i Middelfart Kommune, hvor antallet af forventede deltagere oversteg antallet af faktiske deltagere med 75 pct. Dette projekt har dog gennemført en lang række opsøgende aktiviteter (fx ca. 800 ”hjertelige hjemmebesøg”, se kapitel 4), som dog ikke har resulteret i deciderede projektdeltagere.

Vi har også undersøgt, hvor stor en andel af førtidspensionisterne der besvarede begge spørgeskemaer (forudsat at alle førtidspensionister, der deltog i den anden spørgeskemaerunde, også deltog i den første spørgeskemaerunde). Svarprocenten for anden spørgeskemaerunde målt i forhold til antallet af svar for første spørgeskemaerunde varierer fra 33 pct. for Change Makers’ projekt ”ForandringsGuiderne” op til 76 pct. for Middelfart Kommunes projekt ”Sund hele livet”. Disse tal kan sammenlignes med svarprocenten for Jacobsen & Lindstrøm (2011), som gennemførte en telefoninterviewundersøgelse blandt førtidspensionister og opnåede en svarprocent på 58,7.

Det skal også nævnes, at projekt ”ForandringsGuiderne” inkluderede to delprojekter: ”ForandringsGuiderne” og ”Fritidskompasset.dk”, hvor det kun er ”ForandringsGuiderne” der indgår i denne evaluering (se den mere detaljerede beskrivelse af projektet i kapitel 4). Antallet af deltagere i tabel 2.1 afser dog kun ”ForandringsGuiderne”, mens projektbudgettet dækker både ”ForandringsGuiderne” og ”Fritidskompasset.dk”.

TABEL 2.1

## Oversigt over projekterne.

Projekt navn	Organisation	Igangsattes	Afsluttedes	Budget (1.000 kr.)	Temaer	Forventet antal deltagere	Skema 1, antal	Skema 2, antal	Svarprocent, skema 2	Budget per deltager per måned (kr.) <sup>2</sup>
Sund hele livet	Middelfart Kommune	10. 2011	12. 2013	2.499	1,2,3,4,5	500	125	95	76	753
Yes we can	AOF Syd	08. 2011	06. 2013	1.631	1,2,3	40	26	15	58	2.851
ForandringsGuiderne	Change Makers	09. 2011	08. 2013	854	1,2,3,4,5	50	24	8	33	1.483
Livskvalitet for førtidspensionister	Thisted og Morsø kommuner	10. 2011	07. 2013	3.673	1,2,3,4	200	235	128	54	744
Førtidspensionister som lokale formidlere	AAB	09. 2011	12. 2013	477	2,3,5	22	24	15	63	736
VitaeGAIA	SYNerGaia	08. 2011	12. 2014 <sup>1</sup>	3.929	1,2,3,5	170	52	38	73	1.912
<i>Indgår ikke i evalueringen</i>										
Fra jord til bord	IBOS	09. 2011	08. 2014	425	1,2,3	14	-	-	-	867
Erhvervsassistens	Plan & Handling	09. 2011	03. 2013	1.859	2,4	160	32	1	3	3.227

1. Projektperioden er forlænget med et år fra december 2013 til december 2014.

2. Antal deltagere i denne beregning er baseret på antal returnerede skemaer fra spørgeskemaerunde 1. Antal måneder er baseret på de igangsættelses- henholdsvis afslutningsdatoer, som projekterne har angivet i deres ansøgningsformular, med undtagelse af projekt VitaeGaia, hvor vi har fået oplysninger om afslutningsdatoen per e-mail.

Kilde: Projektansøgningsformularer fra de enkelte projekter.





## METODE OG DATA

### METODE

Formålet med denne evaluering er at undersøge, om de initiativer, der på baggrund af satspuljeforliget for 2010 igangsattes for at fremme lokal integration af førtidspensionister, har medvirket til øget livskvalitet og mindre social isolation for den aktuelle population af førtidspensionister, samt om de berørte førtidspensionister deltager i flere sociale aktiviteter på grund af initiativerne.

Når vi ønsker at få besvaret spørgsmålet: ”Hvilken effekt har initiativer, som skal medvirke til øget livskvalitet og social aktivitet blandt førtidspensionister?”, befinder vi os metodemæssigt i en effektmåling. Med en effektmåling kan vi dokumentere, hvilken effekt sociale initiativer har for en gruppe af førtidspensionister sammenholdt med, hvis de ikke havde haft mulighed for at deltage i initiativerne.

Når man skal effektmåle en indsats, er der tre vigtige aspekter, man skal forholde sig til. For det første skal man have en teori for den indsats, man gerne vil undersøge. Man skal altså have en idé om, hvordan de sociale initiativer, som igangsættes på baggrund af satspuljeforliget, forventes at påvirke førtidspensionisterne, og på hvilken måde man

vil være i stand til at se resultatet af dem. I denne undersøgelse forventer vi fx, at projekterne vil øge livskvaliteten og mindske den sociale isolation samt føre til, at førtidspensionisterne deltager i flere sociale aktiviteter.

For det andet skal man have adgang til de data, som ens teori fremhæver som vigtige i forhold til indsatsen. Jo højere antallet af deltagende førtidspensionister er, desto mindre er risikoen for usikkerhed i effektmålingen. Antallet af deltagende førtidspensionister varierer på projektniveau fra ca. 20 til over 200. Som vi vil se senere i denne evaluering, er det ikke muligt at gennemføre en del statistiske test for nogle af projekterne pga. for få observationer.

For det tredje skal man fastlægge, hvordan man vil identificere indsatsens effekt. Dette medfører altid, at man skal indføre en såkaldt identificerende antagelse. Det forklarer vi grundigere nedenfor.

Det optimale i en effektmåling vil være, hvis man kunne observere den samme gruppe af førtidspensionister både efter, at de har deltaget i sociale initiativer, og hvis de ikke har deltaget. Det er dog selvsagt ikke muligt.

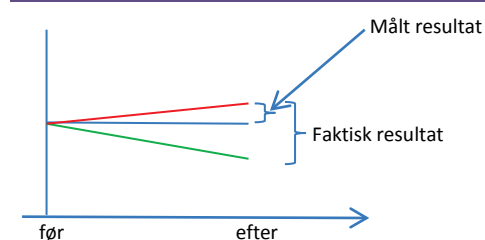
Det bedste design, som er muligt at gennemføre i denne evalueringen, er en før/efter-måling. Før/efter-målinger er ofte blevet anvendt inden for social forskning. Effekten af indsatsen måles ved at sammenligne forskellen i relevante variabler før og efter indsatsen. Under den identificerende antagelse, at individerne ikke er blevet påvirket af andre forhold i det tidsrum, der er gået mellem de to målinger, kan den forandring, der kan måles i relevante variabler, antages alene at skyldes indsatsen.

Hvad betyder denne antagelse i praksis for de førtidspensionister, der indgår i evalueringen? Når vi antager, at førtidspensionisterne ikke er blevet påvirket af andre forhold mellem de to målinger, så betyder det, at vi antager, at de, i gennemsnit, havde fået de samme resultater ved før-målingen som ved efter-målingen, hvis de ikke havde deltaget i projekterne. Det betyder, at vi antager, at førtidspensionisternes udvikling over tid havde været konstant, som beskrevet af den blå linje i figur 3.1. Problemet er, at denne antagelse ikke er mulig at teste med de data, vi har adgang til. Hvis førtidspensionisternes situation, efter at de har deltaget i projekterne, kan beskrives af den røde linje i figur 3.1, ville resultatet af denne hypotetiske før/efter-måling gives af forskellen mellem den blå og den røde linje, markeret med "Målt resultat" i figur 3.1. Hvis førtidspensionisternes situation, hvis de ikke havde deltaget i projekterne, var nega-

tiv, dvs. hvis de havde fået det dårligere over tid, hvis de ikke havde deltaget i projekterne, fx som i den grønne linje, ville det faktiske resultat være forskellen mellem den grønne linje og den røde linje. I dette eksempel ville det faktiske resultat altså være større end det opmålte resultat, og vi ville dermed undervurdere effekten af projekterne.

FIGUR 3.1

En hypotetisk før/ efter-måling.



Kilde: Egne beregninger.

Desværre ved vi ikke, hvordan førtidspensionisternes situation ville have udviklet sig, hvis de ikke havde deltaget i projekterne, og vi har heller ikke mulighed for at undersøge dette. Der er altså en risiko for, at den identificerende antagelse (at udviklingen over tid ville have været konstant, hvis førtidspensionisterne ikke havde deltaget i projekterne) er forkert, og at vi derfor over- eller undervurderer effekterne af aktiviteterne. På grund af usikkerheden vedrørende den identificerende antagelse kan resultaterne i denne evaluering ikke fortolkes som direkte kausale effekter.

## DATA

Evalueringen er baseret på to forskellige datakilder: spørgeskemadata fra de førtidspensionister, der deltager i aktiviteterne, og data om faktuelle forhold for aktiviteterne (fx projektperiode, budget mv.) indsamlet via ansøgningsformularer, som projekterne har anvendt for at søge bevilling til aktiviteterne.

#### SPØRGESKEMADATA

Alle deltagende førtidspensionister har udfyldt et papirbaseret spørgeskema i starten af evalueringen (runde 1). Spørgeskemaet inkluderede information om en række baggrundsoplysninger for den enkelte førtidspensionist, fx køn, alder, civil- og familiestatus, uddannelsesniveau og grund til at være blevet tilkendt en førtidspension. Derefter fulgte en række spørgsmål, som bruges som indikatorer for, hvorvidt de igangsatte aktiviteter har haft en effekt.

Spørgeskemadata indsamledes igen, efter at projektets aktiviteter var afsluttet, eller når førtidspensionisten stoppede som deltager i projektet (runde 2). Hypotesen er, at de førtidspensionister, der har deltaget i aktiviteter inden for et særligt tema, også får det bedre i forhold til de variabler, der bruges som indikatorer inden for dette temaområde efter deltagelse i projektet sammenholdt med inden deltagelse.

Alle førtidspensionister udfyldte det samme spørgeskema, dvs. selv om førtidspensionisten kun havde deltaget i aktiviteter inden for ét enkelt temaområde, besvarede han eller hun spørgsmål inden for alle temaområder. Hypotesen er, at førtidspensionistens situation ikke er forandret, eller er forandret i lavere grad, inden for de temaområder, som han eller hun ikke har deltaget i aktiviteter indenfor.

Det bedømtes at være en forudsætning for at få førtidspensionisterne til at besvare spørgeskemaet, at disse fik lov til at være anonyme. Vi har derfor ikke indsamlet CPR-numre for deltagerne. Dette medfører, at vi ikke kan sammenkoble før- og efterskemaer for den enkelte førtidspensionist.

Desværre er frafaldet mellem spørgeskemarunde 1 og spørgeskemarunde 2 forholdsvis stort: 486 førtidspensionister besvarede det første spørgeskema, og 299 besvarede det andet spørgeskema. En sammenligning af baggrundskarakteristikkerne for de førtidspensionister, som besvarede skema 1 henholdsvis skema 2 indikerer dog, at dette frafald er tilfældigt (se bilag 1 for en sammenligning af de to stikprøverunder).

#### ANSØGNINGSFORMULARDATA

Via ansøgningsformularen, som projekterne indsendte til Pensionsstyrelsen, når de ansøgte om støtte, indsamles information vedrørende projektperiode, samt hvilket eller hvilke temaer projektet retter sig mod, og hvilke aktiviteter der indgår i projektet. Derudover indsamles informati-

oner om budget. Endelig indsamles informationer om, hvilke aktiviteter der igangsættes samt mål for projektet.



## PROJEKTERNE – BAGGRUND OG AKTIVITETER

I dette kapitel beskriver vi de projekter, der indgår i evalueringen. Denne beskrivelse baserer sig på de ansøgningsformularer, som projekterne indsendte til Pensionsstyrelsen, når de ansøgte om støtte. Derudover har SFI indsamlet oplysninger fra projektlederne per e-mail i løbet af sommeren 2012 for at sikre, at den information om aktiviteter mv., som vi har om projekterne, er rigtig. En del af projekterne angiver i ansøgningsformularerne, at de har adgang til lokal medfinansiering, men da vi ikke kan verificere disse oplysninger, har vi valgt at se bort fra dem i vores redegørelse for projektbudgetterne, og inkluderer derfor kun midler bevilgede fra satspuljen.

I dette kapitel gennemgår vi baggrundsoplysninger samt beskriver projektaktiviteterne for de seks projekter, der indgår i evalueringen. Tabel 4.1 opsummerer temaer, målgruppe for projekterne samt aktiviteter.

TABEL 4.1

Oversigt over projekterne – temaer, målgrupper og aktiviteter.

Projekt navn	Organisation	Temaer	Målgruppe	Eksempler på aktiviteter
Sund hele livet	Middelfart Kommune	1,2,3,4,5	Alle førtidspensionister i kommunen	Brugerdrevne caféer, hjemmebesøg, udviklingsforløb på dag-højskole, motivationsgrupper
Yes we can	AOF Syd	1,2,3	Nye førtidspensionister mellem 20-50 år	Motion i teori og praksis, kost i teori og praksis, personlig udvikling, fysisk og virtuel netværkscafé
Førandrings-Guiderne	Change Makers	1,2,3,4,5	Førtidspensionister mellem 18-30 år	Kompetenceudviklende erhvervspraktikker på café eller ved at udvikle en hjemmeside
Livskvalitet for førtidspensionister	Thisted og Morsø Kommuner	1,2,3,4	Alle førtidspensionister i kommunen	Skånejob / praktik, CV udarbejdelse, fysisk træning, aktiviteter i montageværksted, træværksted, metalværksted og køkken, netværkscafeer
Førtidspensionister som lokale formidlere	AAB	2,3,5	Førtidspensionister boende i Herredsvang, Aarhus V	Kurser i journalistik og IT, drift af bydelsportalen aarhus-vest.dk, etablering af interessegrupper
VitaeGAIA	SYNerGaia	1,2,3,5	Traumatiserede personer, som har fået tildelt førtidspension, eller personer, som er i proces med at søge førtidspension	Værested, undervisning inden for forskellige temaer, inddragelse af familien

Anm.: Temaerne er: 1. En sundere livsstil og et bedre helbred, 2. Skabe sociale netværk, 3. Personlig udvikling, 4. Skabe kontakter til arbejdsmarkedet, 5. Formidling og kontakt til eksisterende aktiviteter og tilbud.

Kilde: Projekternes ansøgningsformularer.



## PROJEKT "SUND HELE LIVET"

Projekt "Sund hele livet" gennemførtes af sundhedsafdelingen i Middelfart Kommune i samarbejde med kommunens Jobcenter, Multihuset (Middelfart Kommunes dagtilbud til sindslidende) og Selvhjælp Middelfart. Projektet havde et samlet budget på 2.499.000 kr. Projektets overordnede mål var at øge sundheden for alle førtidspensionister i Middelfart Kommune. Ved "sundhed" forstås her et liv med mental og fysisk sundhed og med sociale aktiviteter. Idéen var at igangsætte og forankre initiativer med sigte på alle puljens fem temaer ("En sundere livsstil og et bedre helbred", "Skabe sociale netværk", "Personlig udvikling", "Skabe kontakter til arbejdsmarkedet" og "Formidle kontakt til eksisterende aktiviteter"). 125 førtidspensionister deltog i projektet (besvarede det første spørgeskema).

### AKTIVITETER

Projektet var opdelt i tre faser. I den første fase kortlagde projektmedarbejderne de kommunale sundhedstilbud og foreningstilbud samt udviklede sundhedsmotivationsgrupper. De deltagende førtidspensionister var ikke involveret i denne fase.

I den anden fase etableredes et medarbejdernetværk mellem Jobcenter, Sundhedsafdelingen, Multihuset og Selvhjælp Middelfart med henblik på at give de deltagende førtidspensionister flere aktivitetsmuligheder i form af fx frivilligt socialt arbejde, skånejob/fleksjobordninger og mentorordninger.

Der etableredes to caféer for førtidspensionisterne i Middelfart Kommune. Formålet med caféerne var at skabe rammer for, at brugerne uforpligtende kunne mødes med ligesindede, skabe personlige kontakter, forebygge ensomhed og støtte hinanden over en kop kaffe eller et spil kort. Caféerne var åbne en dag om ugen i dagstimerne fra kl. 12.00 til 14.00. I starten var der en projektmedarbejder tilstede i caféen, men efterhånden blev caféerne brugerdrevne. I caféerne etableredes gratis tilbud om foredrag, kreative aktiviteter, spil, udflugter, hygge, motionsvenner mv. Deltagerne var selv ansvarlige for tilblivelse og igangsættelse af aktiviteterne.

For at opnå personlig kontakt til målgruppen blev alle førtidspensionister i Middelfart Kommune tilbudt et "Hjertelighjemmebesøg". Formålet med dette Hjertelighjemmebesøg var at drøfte den enkelte førtidspensionists aktuelle livssituation samt at oplyse om igangværende tilbud. Derudover var formålet at støtte den enkelte førtidspensionists muligheder for at skabe eller øge sit sociale netværk og at facilitere kontakt til eksisterende foreningsaktiviteter og tilbud samt motivere til en sundere livsstil og bedre helbred.

Gruppen af førtidspensionister, som er særligt udsatte, og som har problemer, der er relateret til selvværd og psyke, blev tilbudt et intensivt udviklingsforløb på en daghøjskole. Udviklingsforløbet havde til formål at afklare, hvordan den enkelte kan øge sin livskvalitet, og om muligt etablere kontakt til arbejdsmarkedet. Kursister på den afklarende daghøjskole modtog undervisning relateret til kost, motion, selvværd og job. Kursister blev optaget efter en personlig samtale. Samtalen havde til formål at afdække vedkommendes mål med højskoleforløbet og afklare, om et højskoleforløb ville være egnet til at indfri vedkommendes mål. Kursister deltog fem dage om ugen af fire timers varighed i 13 uger.

Projektet oprettede også motivationsgrupper. Motivationsgrupperne var et gratis tilbud til alle førtidspensionister i Middelfart Kommune, som ønskede at ændre livsstil. Motivationsgrupperne bestod typisk af 10-15 personer, der mødtes en gang om ugen med personale fra Sundhedsafdelingen. Indholdet i motivationsgrupperne og mængden af tilbud justeredes løbende for at passe til målgruppens efterspørgsel. I motivationsgrupperne støttedes førtidspensionisterne i en sund livsstil.

I projektfase tre fortsattes Hjertelighjemmebesøg, lokale caféer, de afklarende daghøjskoleforløb og motivationsgrupperne.

Derudover oprettedes en hjemmeside for førtidspensionister, som indeholdt viden og inspiration samt tilbud målrettet førtidspensionister i Middelfart Kommune.

## PROJEKT "YES WE CAN"

Projekt "Yes we can" organiseredes af AOF Syd og havde et samlet budget på 1.631.490 kr.. Projektet startede i august 2011 og afsluttedes i juni 2013. Formålet med projektet var at fremme en mere aktiv tilværelse for førtidspensionister samt at øge førtidspensionisternes livskvalitet og

sociale kompetencer gennem fokus på kost, motion og social inklusion. Ideen var at igangsætte og forankre initiativer med sigte mod tre temaer: ”En sundere livsstil og et bedre helbred”, ”Skabe sociale netværk” og ”Personlig udvikling”. Målgruppen for projektet var førtidspensionister mellem 20 og 50 år, som var relativt nye som førtidspensionister. I alt deltog 26 førtidspensionister i projektet.

#### AKTIVITETER

Projektets aktiviteter var organiseret under fire søjler: ”Motion i teori og praksis”, ”Kost i teori og praksis”, ”Personlig udvikling” og ”Fysisk og virtuel netværkscafé”. Hver uge deltog førtidspensionisterne i 1,5 times motion i teori og praksis, 3 timers kost i teori og praksis, 1,5 times personlig udvikling samt en fysisk og virtuel netværkscafé.

#### PROJEKT ”FORANDRINGSGUIDERNE”

Dette projekt bestod af to delprojekter: ”ForandringsGuiderne” og ”Fritidskompasset.dk”. Det er dog kun ”ForandringsGuiderne”, der indgår i denne evaluering. Projektet blev drevet af ChangeMakers fra september 2011 til ultimo august 2013. I alt havde projektet et budget på 854.636 kr. Projektet inkluderede alle fem temaer: ”En sundere livsstil og et bedre helbred”, ”Skabe sociale netværk”, ”Personlig udvikling”, ”Skabe kontakter til arbejdsmarkedet” og ”Opsøge og formidle”. Projektet rettede sig primært mod førtidspensionister i alderen 18-30 år (dog inkluderede målgruppen førtidspensionister op til 40 år). Projektets overordnede formål var at gennemføre forskellige aktiviteter, der havde til formål at opkvalificere førtidspensionisters sociale, faglige og personlig kompetencer. Formålet var også at få deltagerne til at gennemføre kompetenceudviklende erhvervspraktikker og at få deltagere til at opnå beskæftigelse eller starte på en uddannelse. I alt deltog 24 førtidspensionister i delprojekt ”ForandringsGuiderne”. Derudover skønnes det, at ca. 80 deltagere aktivt<sup>4</sup> benyttede sig af ”Fritidskompasset.dk”.

#### AKTIVITETER

Organisationen ChangeMakers driver to socialøkonomiske virksomheder (Proremus og Cafe Kaffegal). Projekt ”ForandringsGuiderne” bestod i,

---

4. Herved menes, at de deltog i en aktivitet, som de fandt på ”Fritidskompasset.dk”.

at deltagerne kom i kompetenceudviklende erhvervspraktikker af fire måneders varighed i én af disse virksomheder.

Proremus er en socialøkonomisk virksomhed, der sælger professionelle serviceydelser inden for grafisk design og hjemmesideløsninger. Virksomheden beskæftiger en ordinært ansat koordinator, mens virksomhedens resterende ni medarbejdere er mennesker med en psykisk sårbarhed ansat på særlige vilkår (skånejob og fleksjob).

Café Kaffegal er også en socialøkonomisk virksomhed, der sælger økologisk mad og drikkevarer. Virksomheden beskæftiger én ordinær ansat, mens de resterende 29 medarbejdere dels er mennesker med en psykisk sårbarhed ansat på særlige vilkår (skånejob og fleksjob) (18 personer), dels ulønnede frivillige (11 personer). Da Café Kaffegal er den af foreningens virksomheder, som har flest frivillige tilknyttet, og samtidig er den virksomhed, der oplever den største efterspørgsel af praktikpladser, var caféen hovedsagligt omdrejningspunkt for projektet.

Projekt ”ForandringsGuiderne” tilbød således førtidspensionister kompetenceudviklende erhvervspraktikker, enten i samarbejde med kommunale sagsbehandlere og/eller jobkonsulenter, eller direkte ved at førtidspensionister blev tilknyttede som frivillige. Praktikforløbene havde en varighed på fire måneder, og praktikanterne modtog oplæring, vejledning og undervisning inden for tjenerfagets A-Z og arbejdet som køkkenmedarbejder. Derudover gennemførte deltagerne et kursus i hygiejne i samarbejde med Aarhus Tech. Udover at modtage sidemandsoplæring i køkkenet og i caféen havde deltagerne mulighed for at se korte videoer, fx om hvordan man laver forskellige retter, præsentation af arbejdspladsen samt personalepolitiske retningslinjer via en hjemmeside. Som et sidste led i praktikforløbene modtog deltagerne et uddannelsesbevis for deres praktikforløb samt fik mulighed for at få vejledning og hjælp i forbindelse med udarbejdelse af CV og ansøgning, således at de var så forberedte som muligt på at søge fx et skånejob efter endt praktikperiode.

En anden del af projektet var at udarbejde en hjemmeside ved navn [www.frididskompasset.dk](http://www.frididskompasset.dk), der er tænkt som en henvisningsportal til relevante sociale fritidstilbud, sportsklubber og foreninger, hvor der ”er plads” til mennesker med en psykisk sårbarhed. Til denne indsats rekrutteredes 8 ressourcestærke frivillige, som indgik i en motionsmentorgruppe.

## PROJEKT "LIVSKVALITÉT FOR FØRTIDSPENSIONISTER"

Projekt "Livskvalitet for førtidspensionister i Thisted og Morsø Kommuner" organiseredes af Jobcenter Thisted i samarbejde med Jobcenter Mors. Projektet startede i oktober 2011 og afsluttedes i juli 2013. Samlet budget for projektet var 3.672.800 kr. Formålet med projektet var at forbedre livskvaliteten for førtidspensionister i de to kommuner. Projektet iværksatte aktiviteter inden for følgende fire temaer: "Kontakt til arbejdsmarkedet", "Et sundt og aktivt fritidsliv", "Etablering af sociale netværk" og "Personlig udvikling". Der var dog særligt fokus på "Kontakt til arbejdsmarkedet" og "Etablering af sociale netværk".

Samtlige førtidspensionister i de to kommuner blev tilbudt at deltage i projektet. Idéen var at igangsætte aktiviteter for alle interesserede uanset diagnoser, arbejdsevne og alder. Det var dog primært "de stærke" førtidspensionister med lyst til mere indhold i hverdagen, der viste interesse for tilbuddet. I alt deltog 233 førtidspensionister i projektet.

### AKTIVITETER

Inden for temaet "Kontakt til arbejdsmarkedet" gennemførtes individuelle samtaler med henblik på kategorisering af førtidspensionisterne i to kategorier: 1) de som umiddelbart var afklarede til målrettet at kvalificere sig til et skånejob, 2) de som ikke umiddelbart var klar til arbejdsmarkedet, men som på sigt ønsker at blive det.

For førtidspensionisterne i den første kategori udarbejdedes kvalificerings- og jobplaner. Derefter etableredes kvalificeringspraktikker samt skånejob. For førtidspensionisterne i den anden kategori gennemførtes fire coachende samtaler med henblik på at blive visiteret til den første kategori.

Førtidspensionister med behov for et intensivt forløb deltog i særlige arbejdsmarkedsforløb, hvor den enkelte pensionist blev tilbudt en række aktiviteter i form af fx individuel rådgivning af en konsulent, undervisning i CV-udarbejdelse, kost og ernæring, grundlæggende IT, krop og arbejde, erhvervsrettet gruppevejledning, mulighed for fysisk træning samt aktiviteter i montageværksted, træværksted, metalværksted og køkken-kantine. Den enkelte førtidspensionist udvalgte selv sine temaer ud fra ovennævnte, og det ugentlige timetal blev fastlagt i forhold til pensionistens skånehensyn og egne ønsker.

Inden for temaet ”Sundere livsstil og bedre helbred” omfattede aktiviteterne træningsterapi, behandling og motivation, udarbejdelse af træningsterapiplan, medlemskab i træningscenter, individuel kontakt med fysioterapeut med fokus på generel motivering samt undervisning i fysisk egenomsorg samt coaching efter behov.

Inden for temaet ”Etablering af sociale netværk” etableredes netværkscafeer i de frivilliges huse. Netværkscafeerne blev gennemført som såvel spontane netværkscafeer som netværkscafeer med tematiseret indhold (fx præsentation af Facebook og mailsystemer, information om søgning på Jobnet.dk og tilbud om hjælp til udarbejdelse af CV).

## **PROJEKT ”VITAE GAIA – ET VÆRE- OG UDVIKLINGSSTED TIL STYRKELSE AF TRAUMATISEREDE FØRTIDSPENSIONISTERS MESTRINGSSTRATEGIER I HVERDAGEN”**

Projekt ”Vitae GAIA – et være- og udviklingssted til styrkelse af traumatiserede førtidspensionisters mestringsstrategier i hverdagen” (herefter Vitae GAIA) organiseredes af SYNerGAIA Innovation. Projektet igangsattes i august 2011 og afsluttedes i december 2014 (efter at være blevet forlænget med ét år). Samlet budget for projektet var 3.928.900 kr. Projektets overordnede idé var at lave et tilbud for førtidspensionister med henblik på at støtte op omkring de personlige og familiemæssige problematikker i hverdagen. Målgruppen for projektet var traumatiserede personer, som havde fået tildelt førtidspension eller personer, som var i færd med at søge førtidspension. I alt deltog 52 førtidspensionister i projektet. Projektet dækkede over fire temaer: ”En sundere livsstil og et bedre helbred”, ”Skabe sociale netværk”, ”Personlig udvikling” samt ”Formidling og kontakt til eksisterende aktiviteter og tilbud”.

### **AKTIVITETER**

Projektet var opdelt i tre faser, hvor fokus var henholdsvis individet, familien og samfundet. Tilbuddet var åbent tre dage om ugen i tre timer og havde tre niveauer:

1. Værested – hvor deltagerne havde mulighed for at få en kop te eller kaffe og en snak med den ansatte samt de andre forløbsdeltagere.

Formålet var at fremme netværksdannelse, undgå ensomhed samt at støtte op omkring de personlige og familiemæssige problematikker og arbejde med den fortsatte integrering i samfundet. Derudover var der mulighed for almindelig rådgivning og vejledning som en støtte til deltagerne i at takle, og over tid selv blive bedre til, at møde de udfordringer, de møder i dagligdagen.

2. Undervisning – hvor deltagerne havde mulighed for at deltage i forskellige undervisningsforløb med afsæt i hverdagslivstemaer, fx ”Økonomi”, ”Sundhed”, ”Familien”, ”Samfundsforståelse” mv. Temaerne tog udgangspunkt i gruppen, der var tilknyttet forløbet.
3. Familieinddragelse – hvor der en aften om måneden organiseredes temaarrangementer for familien. Deltagerne undervistes i de temaer, der blev arbejdet med i den almindelige undervisning. På disse aftener var der også mulighed for samvær med andre kursister og deres familier for at styrke netværksdannelsen. Der blev også arrangeret ture ud af huset for hele familien for at give mulighed for at få positive oplevelser sammen, der medvirkede til at styrke familien.

## **PROJEKT ”FØRTIDSPENSIONISTER SOM LOKALE FORMIDLERE”**

Projektet ”Førtidspensionister som lokale formidlere” organiseredes af AAB (Arbejdernes Andels Boligforening) og forløb fra september 2011 til december 2013. Målet med projektet var at inddrage og styrke lokale førtidspensionisters tilknytning og bidrag til lokalmiljøet i Herredsvang, Aarhus V. Projektet tilbød et fagligt kvalificerende undervisningsforløb inden for IT og journalistik i sociale rammer. Intentionen var at skabe mere struktur og mål i hverdagen, skabe grobund for inddragelse i nye sociale netværk gennem lokale aktiviteter og arrangementer samt at styrke førtidspensionisternes selvtillid og selvværd gennem kompetenceudvikling og læring inden for områder, der kan bruges i andre sammenhænge på arbejdsmarkedet eller i andet frivilligt arbejde. Projektet havde som formål at virke inden for temaerne ”Skabe sociale netværk”, ”Personlig udvikling” og ”Formidling og kontakt til eksisterende aktiviteter og tilbud”.

Samlet budget for projektet var 476.500 kr. Den primære målgruppe var førtidspensionister med bopæl i Herredsvang, sekundært re-

sten af Aarhus Vest. Målgruppen var førtidspensionister, som var periodevis velfungerende, havde ingen eller meget lille tilknytning til arbejdsmarkedet, havde lyst, vilje og evne til at modtage undervisning i grundlæggende og kreative IT-færdigheder samt grundlæggende journalistik, havde lyst og vilje til at indgå i sociale sammenhænge og aktivitetsfællesskaber, havde erfaring med at kunne skrive, tale og forstå dansk på et niveau, hvor de kunne modtage undervisning på dansk. I alt deltog 24 førtidspensionister i projektet.

#### AKTIVITETER

Projektets hovedaktiviteter var kurser i journalistik og IT samt aktiv deltagelse i driften af bydelsportalen aarhusvest.dk og etablering af interessegrupper og netværksdannelse mellem førtidspensionister indbyrdes og mellem borgere generelt.

Førtidspensionisterne gennemgik tre undervisningsmoduler. Modul 1 varede i to uger med i alt otte dages undervisning a tre timer. Undervisningen bestod af grundlæggende IT og journalistik. Modul 2 og modul 3 var fordybelsesmoduler og varede én måned hver, med én ugentlig undervisningsdag. Undervisningen bestod af tre parallelle kursustilbud (fx billedbehandling, artikelskrivning og tekstredigering eller interviewteknik). Alle førtidspensionister fra modul 1 deltog i mindst ét fordybelseskursus efter eget valg.

Sideløbende med det ugentlige kursustilbud i modul 2 og 3 blev der etableret et fast mødetidspunkt for alle førtidspensionister, der deltog i modul 1, med henblik på socialt samvær, faste ugentlige rutiner og udveksling af erfaringer. Der var desuden mulighed for at lave individuelle praksisøvelser og få sparring.

Efter kursusforløbet arbejdede førtidspensionisterne med at bruge de erhvervede færdigheder på opgaver i lokalområdet. Det var muligt at arbejde med selvvalgte opgaver eller med stillede opgaver. Der var en tilknyttet mentor til hver enkelt kursist i form af en allerede fungerende borgerskribent. Der var desuden mulighed for at få sparring.



# KONSTRUKTION AF RESULTATINDIKATORER

## INTRODUKTION

I dette afsnit beskriver vi, hvordan vi har konstrueret de resultatindikatorer, som vi efterfølgende (i kapitel 6) anvender for at undersøge, hvilke virkninger projekterne har haft på førtidspensionisterne. Resultatindikatorerne er konstrueret på basis af de (identiske) spørgeskemaer, som de deltagende førtidspensionister besvarede i starten og i slutningen af deres deltagelse i projekterne. Vi er interesserede i den gennemsnitlige udvikling over tid for førtidspensionisterne, der deltog i projekterne, og denne udvikling måles af forskellen i gennemsnittet af resultatindikatorerne i starten af henholdsvis i slutningen af projektperioden. Som tidligere nævnt er det ikke muligt at identificere respondenter hen over de to spørgeskemarunder, så observationerne er dermed ikke parrede. Stikprøvestørrelsen blev reduceret fra 486 til 299 respondenter fra spørgeskemarunde et til spørgeskemarunde to.<sup>5</sup> Derfor gennemfører vi en bortfaldsanalyse på basis af en række relevante baggrundsvariabler (se bilag 1). Vi konkluderer, at bortfaldet, på baggrund af disse baggrundsvariabler, er

---

5. Alle respondenter har dog ikke besvaret alle spørgsmål, og derfor er stikprøvestørrelsen reduceret i mange af resultattabellerne.

tilfældigt, og at den formindskelse af stikprøven, der er sket mellem spørgeskemarunde 1 og spørgeskemarunde 2, ikke påvirker resultaterne. Dette bygger på en grundlæggende antagelse om, at vi med de konkrete baggrundsvariabler beskriver populationen relativt præcist. Det kan dog ikke udelukkes, at der findes uobserverede forhold, som påvirker bortfaldet systematisk.

Vi konstruerer resultatindikatorer for hvert af de fire projektemaer:

1. En sundere livsstil og et bedre helbred
2. Skabe sociale netværk
3. Personlig udvikling
4. Skabe kontakter til arbejdsmarkedet.

I det følgende gennemgår vi, hvordan vi definerer resultatindikatorer for hvert af disse temaer på basis af spørgeskemaerne.

## EN SUNDERE LIVSSTIL OG ET BEDRE HELBRED

Vi opstiller to indikatorer for helbred: en for det *fysiske helbred* og en for det *psykiske helbred*. Indikatoren for det *fysiske helbred* er baseret på følgende tre spørgsmål med tilhørende svarkategorier:

*Føler du dig frisk nok til at gennemføre det, som du har lyst til at gøre? – ”frisk”*

- Ja, for det meste
- Ja, af og til
- Nej, aldrig eller næsten aldrig
- Ved ikke.

*Hvor mange dage har du haft fysiske smerter inden for de seneste 30 dage? – ”smerter”*

- Ingen eller næsten ingen dage
- Mindre end halvdelen af dagene
- Cirka halvdelen af dagene
- Mere end halvdelen af dagene

- Næsten alle eller alle dagene
- Ved ikke.

*Tænk på de seneste 6 måneder. Ca. hvor mange dage om ugen har du sædvanligvis været fysisk aktiv mindst 30 minutter om dagen? Med fysisk aktivitet menes der f.eks. motions- eller konkurrenceidræt, tungt havearbejde, rask gang, cykling i moderat eller hurtigt tempo eller fysisk anstrengende arbejde, hvor du bliver forpustet. – ”fysakt”*

- 0 dage om ugen
- 1 dag om ugen
- 2 dage om ugen
- 3 dage om ugen
- 4 dage om ugen
- 5 dage om ugen
- 6 dage om ugen
- 7 dage om ugen
- 8 Ved ikke.

Det ses af tabel 5.1, at der ikke er specielt stærk korrelation mellem nogen af disse tre variabler, hvorfor de meningsfuldt kan samles til én indikator.

TABEL 5.1

Parvis korrelation mellem variabler, som måler fysisk helbred.

	Frisk	Smerter	Fysisk aktivitet
Frisk	1,00		
Smerter	0,32	1,00	
Fysakt	-0,18	-0,13	1,00

Anm.: "Frisk" måler, i hvor høj grad respondenterne føler sig friske nok til at gennemføre det, han eller hun har lyst til, "Smerter" måler, hvor mange dage respondenterne har haft smerter inden for de sidste 30 dage, "Fysisk aktivitet" måler, hvor mange dage om ugen i gennemsnit, som respondenterne har været fysisk aktive i mindst 30 minutter over de sidste 6 måneder.

Kilde: Egne beregninger baseret på spørgeskemadata.

Strategien for sammenlægningen af disse variabler består i følgende:

For hver variabel tildeles en værdi fra et til tre, som indikerer, om helbredet er godt (3), middel (2) eller dårligt (1).

Et samlet helbredstal fås ved at bestemme gennemsnittet af de tre helbredstal, og dette tal afrundes til nærmeste heltalsværdi i intervallet 1-3.

Målet for det *psykiske helbred* baseres på de følgende seks spørgsmål:

*Føler du dig stresset i din dagligdag?*

- Ja, ofte
- Ja, af og til
- Nej, aldrig eller næsten aldrig
- Ved ikke

*Hvor ofte drikker du alkohol? (Med alkohol menes både øl, stærk øl, vin, bedvin, spiritus og alkoholsodavand).*

- Aldrig
- Mindre end 1 gang om måneden
- 1-3 gange om måneden
- 1-2 gange om ugen
- 3-4 gange om ugen
- Dagligt
- Ved ikke

*Hvor mange genstande drikker du ca., når du drikker alkohol?*

*En genstand er ca. 1 øl, 1 glas vin, 1 flaske brygger, 1 glas snaps eller spiritus. En flaske spiritus er 20 genstande, 1 flaske vin er 6 genstande.*

*Tænk på den seneste måned. Har du inden for den seneste måned haft en periode over flere dage, hvor du har oplevet dig selv som deprimeret? F.eks. oplevet håbløshed, skyld, tristhed, tungsind, manglende evne til at få dagligdagen til at fungere, ukontrollabel gråd eller lignende.*

- Ja
- Nej
- Ved ikke

*Tænk på den seneste måned. Har du inden for den seneste måned haft en periode over flere dage, hvor du har oplevet svær angst? F.eks. oplevet anspændthed, slet ikke at kunne slappe af, været opfarende eller urimelig eller lignende.*

- Ja
- Nej
- Ved ikke

*Hvordan vil du vurdere din psykiske helbredstilstand?*

- Virkelig god
- God
- Nogenlunde
- Dårlig
- Meget dårlig.

De første fem spørgsmål bruges til at afgøre, om respondenterne befinder sig i forskellige risikogrupper, som beskrevet nærmere nedenfor. Det sidste spørgsmål angiver respondenterens selvvalgte psykiske helbred. Som det vil fremstå af nedenstående, lægger vi relativt stor vægt på selvvalgt psykisk helbred i konstruktionen af indikatoren for det psykiske helbred.

Stressniveau, alkoholforbrug og forekomst af angst og/eller depression anses som tre *farefaktorer* i forbindelse med det psykiske helbred. Der opstilles derfor tre nye variabler, som angiver, hvorvidt respondenterne opfylder den nævnte farefaktor eller ej:

”*Megetstress*” – angiver, hvorvidt respondenterne føler sig set ”for det meste” eller ej.

”*Angstdepri*” – angiver, hvorvidt respondenterne har oplevet episoder med angst og/eller depression i løbet af den sidste måned.

”*Alkoholfarlig*” – angiver, hvorvidt respondenterne har et alkoholforbrug svarende til, hvad Sundhedsstyrelsen kategoriserer som forbundet med en høj risiko for sygdom, dvs. over 21 genstande om ugen for mænd og over 14 genstande om ugen for kvinder. Denne variabel er lavet ved hjælp af et estimat for det ugentlige alkoholindtag beregnet på baggrund af spørgsmålene om, hvor ofte respondenterne drikker alkohol og respondenterens estimat for det typiske antal drukke genstande per alkoholindtag.

Vi opgør det psykiske helbred, ligesom det fysiske, på en tre-trinsskala med værdierne 1 (dårligt), 2 (middel) og 3 (godt). Det selvvaluerede psykiske helbred er blevet inddelt i tre grove kategorier: godt, nogenlunde og dårligt. Den endelige opdeling for den psykiske helbredsvariabel fremgår af tabel 5.2. FF-tallet angiver antallet af forekommende farefaktorer, jf. ovenstående definition. Det betyder altså, at de personer, som selv angiver, at de har et godt psykisk helbred, samt har nul farefaktorer, vurderes at have et godt psykisk helbred.

TABEL 5.2

Kategorisering af variabel, som måler psykisk helbred.

Selvvalueret helbred:	FF:0	FF:1	FF:2	FF:3
Godt	3	2	2	2
Nogenlunde	2	2	1	1
Dårligt	1	1	1	1

Anm.: 3 = godt psykisk helbred, 2 = middel psykisk helbred, 1 = dårligt psykisk helbred

1. FF angiver antallet af farefaktorer, Farefaktorerne er: respondenterne føler sig stresset for det meste, respondenterne har oplevet episoder med angst og/eller depression i løbet af den sidste måned henholdsvis respondenterne har et alkoholforbrug svarende til, hvad Sundhedsstyrelsen kategoriserer som forbundet med en høj risiko for sygdom.

Kilde: Egne beregninger baseret på spørgeskemadata.

## SKABE SOCIALE NETVÆRK

Vi skaber en indikator for førtidspensionistens sociale situation ved hjælp af følgende spørgsmål:

*Tænk på de sidste to måneder. Hvor ofte har du haft gæster hjemme i denne periode?*

- Dagligt
- Ugentligt
- Månedligt
- Sjældnere end 1 gang om måneden
- Aldrig.

*Tænk igen på de sidste to måneder. Hvor ofte har du været på besøg hos andre i denne periode? (samme svarkategorier som ovenfor).*

*Hvor ofte mødes du med venner eller familie? (samme svarkategorier som ovenfor) samt*

- Ikke relevant, har hverken venner eller familie.

*Hvor ofte kommer du sammen med naboer eller venner i dit boligområde? (samme svarkategorier som ovenfor) samt*

- Ikke relevant, har hverken naboer eller venner i boligområdet.

*Hvor ofte kommer du sammen med bekendte (fra f.eks. forening, klub, netcafé etc.)? (samme svarkategorier som ovenfor) samt*

- Ikke relevant, har ingen bekendte.

*Hvor ofte bruger du computer eller internet?*

- Dagligt
- Ugentligt
- Månedligt
- Sjældnere end 1 gang om måneden
- Aldrig
- Ved ikke.

*Er du i kontakt med andre via computer eller internet (fx via e-mail, chatgrupper, sociale tjenester som Facebook, Myspace, Twitter eller lignende)?*

- Ja
- Nej
- Ved ikke.

Disse spørgsmål kan naturligt opdeles i to kategorier, som i høj grad måler det samme:

- Hyppigheden af social kontakt efter placering (hos sig selv, andre)
- Hyppigheden af social kontakt efter hvem, man mødes med.

For hver af disse kategorier laves et samlet mål, som beskrives nedenfor. En sum af disse tal har oplagt stor risiko for at give et falskt stort tal, idet der vil forekomme mange overlap mellem registrering i de to kategorier af samme sociale kontakt. Desuden er de to variabler stærkt korrelerede

( $\rho = 0,52$ ), hvilket netop bekræfter denne formodning. Derfor bestemmes det samlede mål for social kontakt som den største værdi af de to kategorier for hver enkel respondent. Da den i spørgeskemaet anvendte skala ikke er lineær, bruges et justeret overslagsmål for hyppigheden af social kontakt målt som kontakter per måned. Herunder kategoriseres daglig kontakt som 16 kontakter per måned, ugentlig kontakt som fire kontakter per måned, månedlig kontakt som én kontakt per måned, og sjældnere end én gang om måneden eller aldrig kategoriseres som nul kontakter per måned. Bemærk, at computerbrug tæller som en kontakt, såfremt respondenterne har angivet, at han eller hun anvender computeren til social kontakt. Hvis dette ikke er tilfældet, tælles computerbrug ikke med som social kontakt.

## PERSONLIG UDVIKLING

Vi konstruerer fire forskellige indikatorer for at måle de deltagende førtidspensionisters personlige udvikling:

1. Respondentens selvbillede
2. Hvorvidt respondenterne oplever at være ufrivilligt alene
3. I hvor høj grad respondenterne oplever succesfulde sociale interaktioner
4. Hvor tilfreds respondenterne overordnet er med sit liv.

Hver af disse indikatorer beskrives nedenfor separat.

### SELVBILLEDE

Denne indikator baserer sig på følgende seks spørgsmål (da svarkategorierne er identiske for alle seks spørgsmål, præsenterer vi dem kun én gang):

*Hvor enig eller uenig er du i dette udsagn?: Du er mindst lige så meget værd som person som andre.*

*Hvor enig eller uenig er du i dette udsagn?: Du er godt tilfreds med dig selv.*



*Hvor enig eller uenig er du i dette udsagn?: Du er usikker på dig selv, når du er sammen med andre.*

*Hvor enig eller uenig er du i dette udsagn?: Der er få mennesker, som du kan stole på.*

*Hvor enig eller uenig er du i dette udsagn?: Du kan som regel gå ud fra, at andre vil én det bedste.*

*Hvor enig eller uenig er du i dette udsagn?: Du har mulighed for at påvirke dit eget liv.*

- Helt enig
- Delvis enig
- Hverken enig eller uenig
- Delvis uenig
- Helt uenig
- Ved ikke.

For hvert af disse spørgsmål tildeles respondenterne en værdi fra 1 til 5, hvor 1 indikerer det mest negative selvbillede, og 5 indikerer det mest positive selvbillede. Den samlede variabel *selvsyn* er opnået ved at udregne et gennemsnit over de seks spørgsmål. Værdierne afrundes derefter til nærmeste tal i intervallet 1-5.

#### UFRIVILLIGT ALENE

Indikatoren, som måler, hvorvidt respondenterne oplever at være ufrivilligt alene, er identisk med følgende spørgsmål:

*Er du nogen sinde alene, selv om du har mest lyst til at være sammen med andre?*

- Ja, ofte alene
- Ja, en gang imellem
- Ja, men sjældent
- Nej.

Indikatoren angiver altså, om respondenterne ofte er ufrivilligt alene, en gang imellem er ufrivilligt alene, sjældent er ufrivilligt alene eller aldrig er ufrivilligt alene.

#### SUCCEFULDE SOCIALE INTERAKTIONER

Denne indikator baserer sig på følgende fem spørgsmål (da svarkategorierne er identiske for alle spørgsmålene, præsenterer vi dem kun én gang):

*Har du let ved at snakke med andre?*

*Er du utryk, når du er sammen med andre mennesker?*

*Hygger du dig, når du er sammen med andre mennesker?*

*Kommer du ofte i konflikt, når du er sammen med andre mennesker?*

*Føler dig udenfor, når du er sammen med andre mennesker?*

- Ja
- Nej
- Kommer ikke ud blandt andre mennesker
- Ved ikke.

For hvert spørgsmål angives, om respondenterne har succesfulde sociale interaktioner eller ej med hensyn til det aktuelle spørgsmåls indhold. Hvis respondenterne har angivet, at han eller hun ”ikke kommer ud blandt andre mennesker”, svarer det til, at der ikke er en social succes. Indikatoren, der måler succes ved sociale interaktioner, er defineret som antallet af sociale succeser i alt over de fem spørgsmål og hører således til intervallet 0 til 5.

#### TILFREDSHED MED LIVET GENERELT

Denne indikator er identisk med det følgende spørgsmål:

*Alt taget i betragtning – hvor tilfreds eller utilfreds er du for tiden med dit liv?*

- Meget tilfreds
- Tilfreds
- Hverken tilfreds eller utilfreds
- Utilfreds
- Meget utilfreds.

Indikatoren angiver dermed, om respondenterne er meget tilfreds, tilfreds, hverken tilfreds eller utilfreds, utilfreds eller meget utilfreds med sit liv.

## KONTAKT TIL ARBEJDSMARKEDET

Kontakten til arbejdsmarkedet måles ved tre overordnede forhold:

- Om respondenterne har erhvervsarbejde ved siden af førtidspensionen
- Om respondenterne søger erhvervsarbejde ved siden af førtidspensionen
- Om respondenterne savner at arbejde.

Vi gennemgår disse forhold separat nedenfor.

### HAR ERHVERVSARBEJDE

Denne indikator baserer sig på følgende spørgsmål:

*Har du erhvervsarbejde ved siden af førtidspensionen? (Erhvervsarbejde dækker lønnet arbejde, også tilskudsberettiget, f.eks. skånejob og sort arbejde).*

- Ja
- Nej.

Indikatoren angiver altså, om respondenterne på nuværende tidspunkt er i erhvervsarbejde.

### ØNSKER ERHVERVSARBEJDE

Denne indikator er identisk med følgende spørgsmål:

*Leder du efter, eller overvejer du at lede efter, et erhvervsarbejde?*

- Ja, leder efter et erhvervsarbejde
- Ja, overvejer at lede efter et erhvervsarbejde
- Nej
- Ved ikke.

Indikatoren angiver altså, om respondenter leder efter, eller overvejer at lede efter, arbejde.

#### SAVN AF ARBEJDE

Graden af savn af arbejde måles ved hjælp af de følgende seks spørgsmål (da svarkategorierne er identiske for alle spørgsmålene, præsenterer vi dem kun én gang):

*Du savner den daglige kontakt med kolleger, kunder eller klienter.*

*Du er isoleret.*

*Du har ikke noget bestemt at stå op til om morgenen.*

*Det er svært at få tiden at gå.*

- Helt enig
- Delvis enig
- Hverken enig eller uenig
- Delvis uenig
- Helt uenig
- Ved ikke.

Et fælles mål for savn af arbejde opnås ved at bestemme gennemsnitsværdien af de fire udtryk for savn af arbejde. Bemærk, at det derigennem antages, at enighedsskalaen naturligt er lineær, dvs. at forskellen på at være ”helt enig” og ”delvis enig” er den samme som forskellen på at være ”delvis enig” og ”hverken enig eller uenig” og så videre.

# ANALYSE

## INTRODUKTION

I dette afsnit analyserer vi virkningerne af projektindsatserne i forskellige dimensioner af de deltagende førtidspensionisters liv. I denne evaluering er vi interesserede i at undersøge, hvordan deltagelse i et af de seks projekter har påvirket førtidspensionisternes helbred, sociale liv, personlige udvikling og tilknytning til arbejdsmarkedet. Som beskrevet i det foregående kapitel har vi konstrueret en række indikatorer med det formål at måle disse faktorer. Vi er især interesserede i at undersøge projekternes påvirkning på disse indikatorer, samt om førtidspensionisterne har fået det bedre efter deltagelse i projekterne. Det betyder, at vi i det følgende arbejder med to interessevariabler: projekt og spørgeskemarunde. Det er virkningen af disse to variabler og deres samspil (dvs. interaktionseffekten mellem disse to variabler), som er i hovedfokus for denne analyse.

De seks projekter, som indgår i analysen, har hvert haft fokus på op til fire temaer. De enkelte projekters temaer kan ses af tabel 6.1 og svarer til de emner, variablerne i det foregående kapitler beskriver.

TABEL 6.1

Temaer for de seks projekter.

	AOF Syd – "Yes we can"	AAB – "Ftp som lokale formidlere"	Change Makers – "Foran- drings Guiderne"	Thisted og Morsø kommuner – "Livskvalitet for ftp"	Middelfart Kommune – "Sund hele livet"	SYNerGaia, – "VitaeGAIA"
Helbred	x		x	x	x	x
Sociale net- værk	x	x	x	x	x	x
Personlig udvikling	x	x	x	x	x	x
Arbejdsmar- kedet			x	x	x	

Anm.: Ftp = førtidspensionister.

Kilde: Projektansøgninger til Pensionsstyrelsen.

Fordelingen af antal deltagere (målt som antallet af indsendte spørgeskemaer) fordelt på projekt og spørgeskemarunde ses i tabel 6.2. Den sidste kolonne viser antallet af indsendte spørgeskemaer i alt for hvert projekt, og kan dermed siges at vise projektets samlede vægt i evalueringen.

TABEL 6.2

Deltagere i projekterne fordelt på projekter. Særskilt for spørgeskemarunde. Antal og procent.

Projekt	1. spørgeskemarunde		2. spørgeskemarunde		I alt	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Yes we can	26	5,35	15	5,02	41	5,22
Ftp <sup>1</sup> som lokale formidlere	24	4,94	15	5,02	39	4,97
ForandringsGuiderne	24	4,94	8	2,68	32	4,08
Livskvalitet for ftp	235	48,35	128	42,81	363	46,24
Sund hele livet	125	25,72	95	31,77	220	28,03
VitaeGAIA	52	10,70	38	12,71	90	11,46
I alt	486	100,00	299	100,00	785	100,00

Anm.: Tal i parentes angiver den procentandel, som antallet af deltagere udgør set i forhold til det totale antal af deltagere i spørgeskemarunde 1 henholdsvis spørgeskemarunde 2 samt i alt.

1. Ftp = Førtidspensionister.

Kilde: Egne beregninger baseret på spørgeskemadata.

Tabellen viser, at projekterne varierer meget i forhold til antallet af deltagere, og at mere end 80 pct. af respondenterne har deltaget i nogle af de store kommuneprojekter ("Livskvalitet for førtidspensionister" henholdsvis "Sund hele livet"). Derudover er det tydeligt, at bortfaldet af respondenter mellem de to spørgeskemarunder er forholdsvis stort. Vi

viser dog i bilag 1, at dette bortfald er tilfældigt, dvs. at der ikke er signifikante forskelle i fordelingen af baggrundskarakteristikker mellem respondenterne i den første og den anden spørgeskemarunde.

## HOVEDRESULTATER

- Overordnet set har projekterne haft små, eller slet ingen, statistisk signifikante resultater for deltagerne på baggrund af de anvendte resultatindikatorer.
- Vi finder ingen interaktionseffekter af spørgeskemarunde og projekt for nogen af resultatindikatorerne, hvilket altså indikerer, at ingen af de enkelte projekter har været mere (eller mindre) effektive end de øvrige for nogen af de opstillede resultatmål.
- Vi finder dog, at projektdeltagernes psykiske helbred forbedres fra spørgeskemarunde 1 til spørgeskemarunde 2.
- Projektdeltagernes generelle tilfredshed med livet øges også fra spørgeskemarunde 1 til spørgeskemarunde 2. Deltagerne var altså mere tilfredse med livet overordnet set efter at have deltaget i projekterne, end de var i starten af projektperioden.
- Vi finder en reduktion af graden af savn af arbejde, men ingen ændring i, hvorvidt respondenterne søger efter arbejde. En mulig fortolkning er derfor, at projekterne for mange af deltagerne har udfyldt det tomrum i hverdagen, som et arbejde ellers fylder for erhvervsaktive.

## ANALYSESTRATEGI

Formålet med analyserne i dette kapitel er at undersøge, om projektdeltagerne får det bedre fra første til anden spørgeskemarunde, om der er effekter af det enkelte projekt samt interaktionseffekterne af disse to variabler. En positiv interaktionseffekt mellem projekt og spørgeskemarunde fortæller os, at det enkelte konkrete projekt har påvirket sine deltagere. Findes der ikke en interaktionseffekt, men kun separate effekter af projekt og/eller spørgeskemarunde, leder det til en anden konklusion. Hvis der kun findes marginale effekter af projektet, vidner det om, at projekternes målgrupper er forskellige. Hvis der kun findes marginale

effekter af spørgeskemarunden, viser det, at der er en projektuafhængig effekt af spørgeskemarunden (at alle førtidspensionister får det dårligere, eller bedre over tid). Hvis der findes effekter af spørgeskemarunden såvel som af projektet, svarer det til, at dels har projekterne haft forskellige målgrupper (projekteffekten), og dels at deltagerne har fået det bedre (eller dårligere) i løbet af projektperioden, men at denne ændring er uafhængig af det konkrete projekt (spørgeskemarundeeffekten).

Vi starter vores analyse med en præsentation af antallet af respondenter i hver svarkategori og for hver spørgeskemaruade samt  $\chi^2$ -test for uafhængighed af spørgeskemaruade for alle projekter. Derefter udfør vi, om muligt, denne test separat på projektniveau. Hvis det, på grund af for få observationer, ikke er muligt at foretage  $\chi^2$ -test, udbygger vi analysen med Fisher's exact-test. Vi inkluderer kun resultaterne, såfremt der er statistisk signifikante forskelle mellem spørgeskemaruade 1 og spørgeskemaruade 2 for mindst et af projekterne. Afslutningsvis estimerer vi en multivariat regressionsmodel, hvor vi inkluderer baggrundsvariabler for respondenterne (som fx køn, uddannelsesniveau mv.). Resultaterne af disse modeller præsenteres kun, hvis enten estimatet for spørgeskemaruade (spørgeskemarundeeffekten) eller interaktionseffekten for spørgeskemaruade og projekt er statistisk signifikant.

Alle baggrundsvariabler, samt analysemetoderne, beskrives i detaljer i bilag 1 henholdsvis bilag 2.

## EN SUNDERE LIVSSTIL OG ET BEDRE HELBRED

I tabel 6.3 henholdsvis 6.4 undersøger vi det fysiske, henholdsvis det psykiske helbred fordelt på spørgeskemaruade.

Ved  $\chi^2$ -test af uafhængigheden af spørgeskemaruaden kan vi konkludere, at der ikke er signifikante forskelle på fordelingen af respondenter med hensyn til fysisk helbred for de to spørgeskemaruader. Vi har også undersøgt sammenhængen mellem fysisk helbred og spørgeskemaruade på projektniveau, men da intet projekt fremviser signifikante forskelle, viser vi ikke resultaterne her.



TABEL 6.3

Fordeling af respondenter efter fysisk helbred. Særskilt for spørgeskemarunde. Antal og procent.

Fysisk helbred:	1. spørgeskemarunde		2. spørgeskemarunde		I alt	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Dårligt	112	26,42	69	26,74	181	26,54
Middel	256	60,38	149	57,75	405	59,38
Godt	56	13,21	40	15,50	96	14,08
I alt	424	100,00	258	100,00	682	100,00

Anm.:  $\chi^2 = 0,79$ , to frihedsgrader, p-værdi = 0,67.

Kilde: Egne beregninger baseret på spørgeskemadata.

TABEL 6.4

Respondenter fordelt efter psykisk helbred. Særskilt for spørgeskemarunde. Antal og procent.

Psykisk helbred:	1. spørgeskemarunde		2. spørgeskemarunde		I alt	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Dårligt	204	42,77	93	32,52	297	38,93
Middel	200	41,93	131	45,80	331	43,38
Godt	73	15,30	62	21,68	135	17,69
I alt	477	100,00	286	100,00	763	100,00

Anm.:  $\chi^2 = 9,55$ , to frihedsgrader, p-værdi på 0,008.

Kilde: Egne beregninger baseret på spørgeskemadata.

For psykisk helbred ses derimod et signifikant positivt resultat. Det betyder altså, at det psykiske helbred forbedrer sig mellem de to spørgeskemarunder. Specifikt ses det, at der er færre respondenter, som har et dårligt psykisk helbred, og flere i både middel- og godt-kategorierne. Det tyder altså på, at der kan være en gavnlig virkning af de udførte projekter, særligt når det tages i betragtning, at de to spørgeskemarunder er relativt ens med hensyn til baggrundsvARIABLENES fordeling (se bilag 1). For at undersøge det psykiske helbred nærmere betragtes resultaterne af den samme test udført på projektniveau i tabel 6.5.

For projekterne ”Yes we can” og ”VitaeGAIA” ses en signifikant forbedring i det psykiske helbred, og projekt ”Sund hele livet” er meget tæt på en signifikant positiv virkning. For at analysere en eventuel ændring i psykisk helbred yderligere opstilles en logistisk regressionsmodel, hvor den afhængige variabel er en binær variabel med kategorierne ”dårligt” (1) og ”ikke dårligt” (0). Sidstnævnte indeholder de oprinde-

lige kategorier ”middel” og ”godt”.<sup>6</sup> Vi kontrollerer i modellen for en lang række baggrundsvariabler, og modellen er derefter reduceret som beskrevet i boks B2.1. Resultaterne præsenteres i tabel 6.6.

TABEL 6.5

Resultat af test af uafhængighed mellem psykisk helbred og spørgeskemarunde. Særskilt for projekt. Type af test ( $\chi^2$  eller Fisher's exact) og p-værdi.

Projekt	Type af test	p-værdi
Yes we can	Fisher's exact	0,08
Ftp <sup>1</sup> som lokale formidlere	Fisher's exact	0,82
ForandringsGuiderne	Fisher's exact	0,50
Livskvalitet for ftp	$\chi^2$ -test	0,41
Sund hele livet	$\chi^2$ -test	0,11
VitaeGAIA	Fisher's exact	0,02

Anm.: De angivne teststørrelser og p-værdier svarer til hypotesen om, at der ikke er signifikant forskel på de to stikprøver.

Frihedsgradstallet hørende til teststørrelsen er 2.

1. Ftp = Førtidspensionister.

Kilde: Egne beregninger baseret på spørgeskemadata.

Det ses af tabellen, at der er en reduktion af oddsene for at have dårligt psykisk helbred i anden spørgeskemarunde sammenlignet med første spørgeskemarunde på 0,55, når alt andet holdes konstant. Det betyder, at respondenterne altså har en lavere sandsynlighed for at have dårligt psykisk helbred i spørgeskemarunde 2 sammenholdt med spørgeskemarunde 1. Disse odds mindskes yderligere, hvis vi betragter projekt ForandringsGuiderne. (dvs. at oddsene for at have dårligt helbred er lavere for deltagerne i dette projekt end i projekt Yes we can). Omvendt set har deltagerne i projekt VitaeGAIA større tendens til at have dårligt psykisk helbred sammenholdt med deltagerne i projekt Yes we can, når vi tager højde for statistisk signifikante baggrundsoplysninger.

Vi kan konkludere, at der overordnet set er sket en forbedring i respondenternes psykiske helbred over projektperioden. Der ses dog ingen signifikant vekselvirkning mellem spørgeskemarunde og nogen af de øvrige inddragne variabler (ikke vist i tabellen). Det betyder, at den fundne tendens til bedre psykisk helbred ikke er projektafhængig. Idet projekterne har forskelligartede indsatser og initiativer i forbindelse med forbedring af respondenternes psykiske helbred, burde man umiddelbart kunne finde en forskelligartet virkning af spørgeskemarunden for hvert

6. Vi har også estimeret den samme model med en dummy-variabel hvor kategorierne er ”godt” (1) og ”ikke godt” (0), hvor sidstnævnte indeholder de oprindelige kategorier ”middel” og ”dårligt”. Resultaterne for denne model er ækvivalente med de resultater, som vises i tabel 5.6.

projekt, hvis projekterne i sig selv skulle være årsag til forandringen i det psykiske helbred. Den simple, additive form, modellen tager, kunne altså tyde på, at der er påvist en generel forbedring af psykisk helbred for de deltagende førtidspensionister over tid. I en sådan kontekst bør virkningen af de respektive projekter så tolkes som resultatet af forskelle i sammensætningen af målgrupperne for projekterne.

TABEL 6.6

Logit model for effekten af spørgeskemarunder på sandsynligheden for dårligt psykisk helbred. Parameterestimer og odds-ratio-effekter.

	Parameterestimat	Standardfejl	Odds-ratio-effekt
Intercept	-0,30	-3,45	0,74
Runde: 2	-0,59 ***	-0,04	0,55
Yes we can	reference	reference	reference
Ftp som lokale formidlere	-0,02	-0,04	0,98
ForandringsGuiderne	-1,51 **	-2,59	0,22
Livskvalitet for ftp	-0,58	-1,54	0,56
Sund hele livet	-0,33	-0,86	0,72
VitaeGaia	1,24 **	2,83	3,44
10. klasse eller mindre	reference	reference	reference
Anden faglig uddannelse	0,12	0,45	1,13
Erhvervsuddannelse	-0,17	-0,72	0,84
Gymnasial uddannelse	-0,53	-1,34	0,59
KVU	0,11	0,37	1,12
MVU	-0,41 *	-1,65	0,66
LVU	-0,84 *	-1,68	0,43
fpaarsag_psyk: Nej	0,92 ***	4,98	2,50
fpaarsag_nedslid: Nej	0,67 **	2,70	1,96
Antal observationer	735		

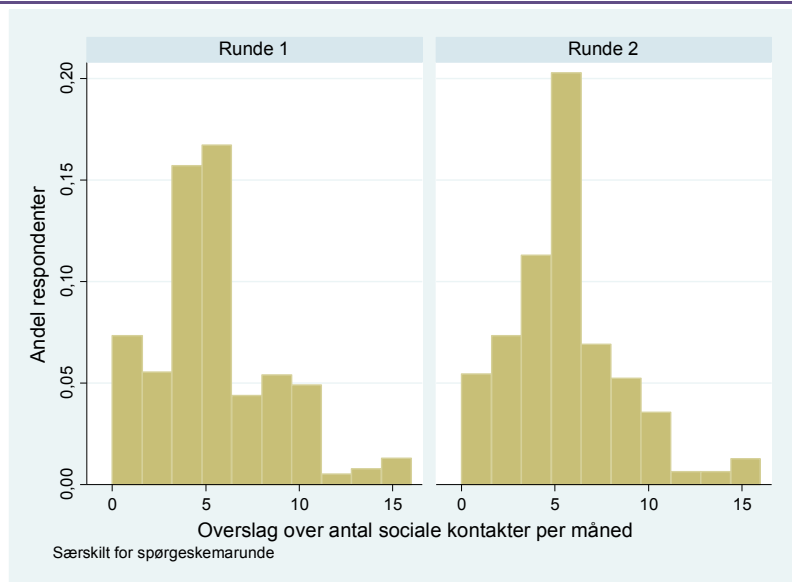
Anm.: Den angivne p-værdi er svarende til Z-test af hypotesen om, at den additive effekt er 0. Ftp = Førtidspensionister, KVU = kort videregående uddannelse, LVU = lang videregående uddannelse, MVU = mellem-lang videregående uddannelse. Fpaarsag = årsag til at være blevet tilkendt førtidspension (psykisk helbred henholdsvis nedslidning). \* = signifikant på 10-procents-niveau, \*\* = signifikant på 5-procents-niveau, \*\*\* = signifikant på 1-procents-niveau.  
Kilde: Egne beregninger baseret på spørgeskemadata.

## SKABE SOCIALE NETVÆRK

I figur 6.1 viser vi, hvordan respondenterne fordeler sig efter antallet af sociale kontakter per måned for de to spørgeskemarunder. Der ses ingen væsentlig ændringer i fordelingen af antallet af sociale kontakter per måned over de to spørgeskemarunder.

FIGUR 6.1

Sociale kontakter per måned fordelt efter andel respondenter. Særskilt for spørgeskemarunde. Andel.



Kilde: Egne beregninger baseret på spørgeskemadata.

Om en sådan ændring alligevel forekommer, hvis der tages højde for baggrundsvARIABLENE, undersøges ved hjælp af en lineær normal model. Men da der ikke er en signifikant virkning af spørgeskemarunden, rapporteres resultaterne af modellen ikke. Alt i alt har projekterne altså ikke påvirket antallet af sociale kontakter, som respondenterne oplever i dagligdagen.

## PERSONLIG UDVIKLING

Som forklaret i kapitel fire har vi konstrueret fire indikatorer for personlig udvikling: selvbillede, ufrivilligt alene, succes ved sociale interaktioner og tilfredshed med livet generelt. Vi gennemgår nedenfor vores analyse af disse variabler hver for sig.

## SELVBILLEDE

Fordelingen af respondenter i forhold til variabelen, som måler respondenternes selvbillede for de to spørgeskemarunder, ses i tabel 6.7.

TABEL 6.7

Respondenter fordelt efter selvbillede. Særskilt for spørgeskemarunde. Antal og procent.

	1. spørgeskemarunde		2. spørgeskemarunde		I alt	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
1: dårligste selvbillede	40	9,64	33	12,60	73	10,78
2	166	40,00	102	38,93	268	39,59
3	154	37,11	103	39,31	257	37,96
4 og 5: bedste selvbillede	55	13,25	24	9,16	79	11,67
I alt	415	100,00	262	100,00	677	100,00

Anm.:  $\chi^2 = 4,37$ , tre frihedsgrader, p-værdi på 0,36.

Kilde: Egne beregninger baseret på spørgeskemadata.

Bemærk, at variabelen oprindeligt opgjortes i fem kategorier, men at de to øverste kategorier, 4 og 5, i ovenstående er sammenlagt for at muliggøre videre analyse. Ved  $\chi^2$ -test af uafhængighed af spørgeskemarunden finder vi, at der ikke er en signifikant ændring i selvbillede ud fra spørgeskemarunden. Der er heller ikke nogen signifikant ændring på projektniveau (vi viser derfor ikke resultaterne her).

I tabellen for fordelingen af respondenterne med hensyn til selvbillede på de to spørgeskemarunder (tabel 6.7) ses der ikke noget klart mønster i de (insignifikante) ændringer. Der er godt nok flere i kategorien "1" for anden spørgeskemarunde og færre i kategorien "4", hvilket ville pege på en forværring i selvbillede, men kategorien "2" har færre observationer i anden spørgeskemarunde, og midterkategorien "3" har flere. Derfor opstilles blot en meget grov logit model med responsvariabelen for selvbillede som en dummy-variabel med kategorierne "1/2" og "3/4/5". Da der ikke er en signifikant virkning af spørgeskemarunde, eller af interaktionseffekterne mellem spørgeskemarunde og projekt, viser vi ikke resultaterne af modellen her. Vi konkluderer dermed, at der ikke er sket en ændring i respondenternes selvbillede som følge af projektindsatserne.

## UFRIVILLIGT ALENE

Fordelingen af variabelen ufrivilligt alene for de to spørgeskemarunder ses i tabel 6.8.

TABEL 6.8

Respondenter fordelt efter, hvor hyppigt de er ufrivilligt alene. Særskilt for spørgeskemarunde. Antal og procent.

Er du nogensinde ufrivilligt alene?	1. spørgeskemarunde		2. spørgeskemarunde		I alt	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Ja, ofte alene	114	23,75	55	19,16	169	22,03
Ja, en gang i mellem	171	35,63	113	39,37	284	37,03
Ja, men sjældent	94	19,58	53	18,47	147	19,17
Nej	101	21,04	66	23,00	167	21,77
I alt	480	100,00	287	100,00	767	100,00

Anm.:  $\chi^2 = 2,83$ , tre frihedsgrader, p-værdi på 0,42.

Kilde: Egne beregninger baseret på spørgeskemadata.

$\chi^2$ -test af uafhængighed af spørgeskemarunden viser, at der ikke er en signifikant forskel mellem spørgeskemarunde 1 og spørgeskemarunde 2. En sådan forskel kan heller ikke påvises på projektniveau.

Når vi betragter tabellen for fordelingen af variabelen for ufrivilligt alene for de to spørgeskemarunder (tabel 6.8), ser vi, at der er tendens til en generel stigning i de to kategorier ”Ja, men sjældent” og ”Nej”, mens der er et fald i de to kategorier ”Ja, ofte alene” og ”Ja, nogle gange”. Dette giver anledning til at gennemføre den videre analyse med en logit-model med en responsvariabel med kategorierne ”Er ufrivilligt alene” (1) og ”Er sjældent/aldrig ufrivilligt alene” (0). Da der ikke er en signifikant virkning af spørgeskemarunden for sandsynligheden for at være ufrivilligt alene, fremvises resultaterne af modellen ikke her. Projektindsatserne har altså ikke påvirket, hvorvidt respondenter oplever at være ufrivilligt alene.

#### SUCCES VED SOCIALE INTERAKTIONER

Variablen, der måler succes ved sociale interaktioner, er defineret som antallet af sociale succeser, dvs. antallet af ja-svar i alt over fem spørgsmål<sup>7</sup> og hører således til intervallet 0 til 5 (se kapitel 5 for flere detaljer). Fordelingen af variabelen kan ses i tabel 6.9.

7. Spørgsmålene er: ”Har du let ved at snakke med andre?”, ”Er du utryk, når du er sammen med andre mennesker?”, ”Hygger du dig, når du er sammen med andre mennesker?”, ”Kommer du ofte i konflikt, når du er sammen med andre mennesker?”, ”Føler du dig udenfor, når du er sammen med andre mennesker?”.

TABEL 6.9

Respondenter fordelt efter succes ved sociale interaktioner. Særskilt for spørgeskemarunde. Antal og procent.

Antal sociale succes-point:	1. spørgeskemarunde		2. spørgeskemarunde		I alt	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
0	7	2,18	2	0,93	9	1,68
1	6	1,87	6	2,79	12	2,24
2	27	8,41	11	5,12	38	7,09
3	23	7,17	12	5,58	35	6,53
4	45	14,02	41	19,07	86	16,04
5	213	66,36	143	66,51	356	66,42
I alt	321	100,00	215	100,00	536	100,00

Anm.:  $\chi^2 = 6,20$ , tre frihedsgrader p-værdi=0,29.

Kilde: Egne beregninger baseret på spørgeskemadata.

Da der er meget få observationer i visse kategorier konstrueres en grovere variabel for social succes, hvor de tre mindste kategorier – 0, 1 og 2 – sammenlægges.  $\chi^2$ -testen viser dog, at den sociale succes ikke ændres fra spørgeskemarunde 1 til spørgeskemarunde 2. En sådan effekt kan heller ikke påvises på projektniveau. Alt tyder altså på, at der ikke er sket nogen signifikant ændring i respondenternes succes ved sociale interaktioner. For dog at undersøge dette nærmere, opstilles en logit model, som også tager højde for baggrundsvARIABLENE. Da der generelt ses tendens til fald i antallet af respondenter i de ”lave” kategorier 0, 1, 2 og 3, samles disse til én kategori, ”Få sociale succespoint” (1), mens de øvrige kategorier – 4 og 5 – samles til kategorien ”Mange sociale succespoint” (0), og denne nye variabel anvendes som respons. Denne model viser samme resultat som ovenfor: Der er fortsat ingen virkning af spørgeskemarunden, og parameterestimerne for modellen fremvises derfor ikke her.

#### TILFREDSHED MED LIVET

Variablen, der måler tilfredshed med livet, angiver, om respondenter er meget tilfreds, tilfreds, hverken tilfreds eller utilfreds, utilfreds eller meget utilfreds med sit liv. Fordelingen af variabelen præsenteres i tabel 6.10.

TABEL 6.10

Respondenter fordelt efter tilfredshed med livet. Særskilt for spørgeskemarunde. Antal og procent.

Tilfredshed med livet	1. spørgeskemarunde		2. spørgeskemarunde		I alt	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Meget tilfreds	51	10,67	38	13,29	89	11,65
Tilfreds	193	40,38	133	46,50	326	42,67
Hverken tilfreds eller utilfreds	134	28,03	72	25,17	206	26,96
Utilfreds	73	15,27	32	11,19	105	13,74
Meget utilfreds	27	5,65	11	3,85	38	4,79
I alt	478	100,00	286	100,00	764	100,00

Anm.:  $\chi^2 = 6,51$ , fire frihedsgrader, p-værdi = 0,16.

Kilde: Egne beregninger baseret på spørgeskemadata.

$\chi^2$ -testen viser, at der heller ikke her er nogen signifikant virkning af spørgeskemarunden. Når vi gennemfører  $\chi^2$ -test henholdsvis Fisher's exact test på projektniveau, ses ingen signifikante virkninger af spørgeskemarunden for nogen af projekterne. Det ses i tabel 6.10 at kategorierne "Meget tilfreds" og "Tilfreds" begge relativt set har fået flere respondenter i anden spørgeskemarunde. De øvrige kategorier har fået færre. Derfor opstilles en logit model med responsvariabel "Tilfreds"(1) – svarende til kategorierne "Meget tilfreds" og "Tilfreds" – og "Ikke tilfreds" (0) svarende til de resterende kategorier. Vi går derfor videre og analyserer, hvordan tilfredshed med livet afhænger af respondenternes baggrundskarakteristika. Vi kontrollerer i modellen for en lang række baggrundsvARIABLER, og modellen er derefter reduceret som beskrevet i boks B2.1. i bilag. Vi viser parameterestimaterne for slutmodellen i tabel 6.11.

Det ses, at odds-ratioen for at være tilfreds med livet i spørgeskemarunde 2, sammenlignet med spørgeskemarunde 1, er 1,4. Altså er der større sandsynlighed for at være tilfreds med livet i spørgeskemarunde 2 end i spørgeskemarunde 1. Igen ses ingen interaktionseffekter mellem projektnummeret og spørgeskemarunden, hvilket betyder, at tendensen er generel over alle projekter. Dette er til en vis grad forventeligt, da tilfredshed med livet jo er et mål for succes i tema tre (personlig udvikling), som var et af de temaer, der indgik i samtlige projekter. Det ser altså ud til, at projektindsatserne har haft en positiv virkning på respondenternes generelle tilfredshed med livet.



TABEL 6.11

Logit model for effekten af spørgeskemarunde på sandsynligheden for at være tilfreds eller meget tilfreds med livet. Parameterestimer og odds-ratio-effekter.

	Parameterestimat	Standardfejl	Odds-ratio-effekt
Intercept	-0,30	-0,80	0,74
Runde: 2	0,36 *	2,25	1,43
Yes we can	reference	reference	reference
Ftp som lokale formidlere	1,05 *	2,05	2,85
ForandringsGuiderne	1,12 *	2,17	3,05
Livskvalitet for ftp	0,39	1,06	1,48
Sund hele livet	0,18	0,48	1,20
VitaeGAIA	-0,09	-0,23	0,91
Fpaarsag_nedslid	0,47 *	1,98	1,61
fpaarsag_fysisk	0,60 ***	3,55	1,81
Bor alene: nej	-0,10 *	-2,44	0,91
Observationer	740		

Anm.: Den angivne p-værdi er svarende til Z-test af hypotesen om, at den additive effekt er 0. Ftp = Førtidspensionister, Fpaar = år i hvilket respondenter blev tilkendt en førtidspension, Fpaarsag = årsag til at være blevet tilkendt førtidspension. \* = signifikant på 10-procents-niveau, \*\* = signifikant på 5-procents-niveau, \*\*\* = signifikant på 1-procents-niveau.

Kilde: Egne beregninger baseret på spørgeskemadata.

## KONTAKT TIL ARBEJDSMARKEDET

Kontakten til arbejdsmarkedet måles, som beskrevet i kapitel fire, ved tre overordnede forhold: om respondenter har erhvervsarbejde ved siden af førtidspensionen, om respondenter søger erhvervsarbejde ved siden af førtidspensionen, henholdsvis om respondenter savner at arbejde.

Herunder gennemgås analysen af de tre variabler for kontakt til arbejdsmarkedet enkeltvis. For variablerne, der angiver, om respondenter søger erhvervsarbejde ved siden af førtidspensionen, henholdsvis om respondenter savner at arbejde, undersøger vi kun svarene for respondenter, som angiver, at de ikke har et erhvervsarbejde.

## HAR ERHVERVSARBEJDE

TABEL 6.12

Respondenter fordelt efter, om de har erhvervsarbejde. Særskilt for spørgeskemarunde. Antal og procent.

Har respondenter erhvervsarbejde?	1. spørgeskemarunde		2. spørgeskemarunde		I alt	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Ja	69	14,41	44	15,33	113	14,75
Nej	410	85,59	243	84,67	653	85,25
I alt	479	100,00	287	100,00	766	100,00

Anm.:  $\chi^2 = 0,122$ , én frihedsgrad, p-værdi = 0,73.

Kilde: Egne beregninger baseret på spørgeskemadata.

Ved  $\chi^2$ -test af uafhængighed af spørgeskemarunden ses der ingen ændring i andelen af respondenter i erhvervsarbejde og dermed ingen virkning af projektindsatserne. Betragtes tilsvarende tests på projektniveau, ses det af tabel 6.13, at konklusionen bliver den samme for fem af projekterne. For projekt VitaeGAIA ses dog en signifikant øgning i andelen af respondenter, der har et erhvervsarbejde.

TABEL 6.13

Resultat af test af uafhængighed mellem indikator for, om respondenter har erhvervsarbejde, og spørgeskemarunden. Særskilt for projekt. Type af test ( $\chi^2$  eller Fisher's exact) og p-værdi.

Projekt	Type af test	p-værdi
Yes we can	Fisher's exact	0,46
Ftp som lokale formidlere	Fisher's exact	0,58
ForandringsGuiderne	Fisher's exact	0,55
Livskvalitet for ftp	$\chi^2$	0,57
Sund hele livet	$\chi^2$	0,29
VitaeGAIA	Fisher's exact	0,02

Anm.: De angivne teststørrelser og p-værdier svarer til hypotesen om, at der ikke er signifikant forskel på de to stikprøver.

Frihedsgradstallet hørende til teststørrelsen er 2.

Kilde: Egne beregninger baseret på spørgeskemadata.

For at undersøge sammenhængen mellem spørgeskemarunde, projekt-nummer og sandsynligheden for at være i arbejde yderligere opstilles en logit model med responsvariabel med kategorierne ”i arbejde”(1) og ”ikke i arbejde” (0). Denne model bekræfter resultatet fra ovenfor, dvs. vi finder fortsat ingen signifikant effekt af spørgeskemarunden (heller ikke

for projekt VitaGAIA), og parameterestimerne fra modellen fremvises derfor ikke her.

#### ØNSKER ERHVERVSARBEJDE

Tabel 6.14 viser fordelingen af variabelen, som angiver, hvorvidt respondenter søger efter et erhvervsarbejde, fordelt på spørgeskemarunde.

TABEL 6.14

Respondenter fordelt efter arbejdssøgningsstatus. Særskilt for spørgeskemarunde. Antal og procent.

Søger respondenter arbejde?	1. spørgeskemarunde		2. spørgeskemarunde		I alt	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Ja, søger arbejde	42	11,39	15	6,67	57	9,56
Ja, overvejer at søge arbejde	61	16,44	30	13,33	91	15,27
Nej	268	72,24	180	80,00	448	75,17
I alt	371	100,00	225	100,00	596	100,00

Anm.:  $\chi^2 = 5,18$ , to frihedsgrader, p-værdi = 0,075.

Kilde: Egne beregninger baseret på spørgeskemadata.

Ved  $\chi^2$ -test af uafhængighed af spørgeskemarunden ses en svagt signifikant virkning af spørgeskemarunde for denne variabel (signifikant på 10-procents-niveau). Det er dog i øjenfaldende, at der i anden spørgeskemarunde er *færre*, som både leder efter et arbejde og overvejer at lede efter et arbejde – og dermed altså flere, som ikke er interesserede i et erhvervsarbejde. Tilsvarende uafhængighedstest betragtes i tabel 6.15 på projektniveau.

Der ses for projekt ”Livskvalitet for førtidspensionister” en bekræftelse af ovennævnte tendens: Der er signifikant forskel på de to spørgeskemarer, men forskellen består i et fald i kategorierne ”Ja, leder efter et arbejde” (fra 14,97 pct. til 4,67 pct.) og ”Ja, overvejer af lede efter et arbejde” (fra 13,90 pct. til 11,21 pct.) og altså en stigning fra 71,12 pct. til 84,11 pct. i kategorien ”Nej”. Dette er paradoksalt, idet ”Livskvalitet for førtidspensionister” er det mest arbejdsmarkedsorienterede projekt af dem alle. En mulig forklaring på resultatet er, at førtidspensionisterne har opgivet tanken om et erhvervsarbejde, fordi deltagelse i projektet har fået dem til at opleve dette som et urealistisk mål.

TABEL 6.15

Resultat af test af uafhængighed mellem indikator for, om respondenter søger efter erhvervsarbejde, og spørgeskemarunden. Særskilt for projekt. Type af test ( $\chi^2$  eller Fisher's exact) og p-værdi.

Projekt	Type af test	p-værdi
Yes we can	Fisher's exact	0,49
Ftp <sup>1</sup> som lokale formidlere	Fisher's exact	0,86
ForandringsGuiderne	-	-
Livskvalitet for ftp	$\chi^2$	0,02
Sund hele livet	$\chi^2$	0,69
VitaeGAIA	Fisher's exact	0,82

Anm.: De angivne teststørrelser og p-værdier svarer til hypotesen om, at der ikke er signifikant forskel på de to stikprøver. Frihedsgradstallet hørende til teststørrelsen er 2. Tomme celler angiver, at der ikke er observationer nok til at gennemføre test.

1. Ftp = Førtidspensionister.

Kilde: Egne beregninger baseret på spørgeskemadata.

Der opstilles en logit model for at analysere ønsket om et erhvervsarbejde nærmere. Som responsvariabel benyttes en dummy-variabel, som indikerer, om respondenter søger/overvejer at søge arbejde (1) eller ej (0). I denne model bortfalder den tidligere fundne effekt af spørgeskemarunden, og resultaterne fremvises derfor ikke her. Det tyder altså på, at det resultat, vi så ovenfor, skyldtes manglende hensyntagen til baggrundsvARIABLE. Vi konkluderer dermed, at respondenternes status med hensyn til arbejdssøgning ikke ændres fra spørgeskemaruende 1 til spørgeskemaruende 2.

#### SAVN AF ARBEJDE

Afslutningsvis undersøger vi, hvordan sandsynligheden for at savne et erhvervsarbejde varierer med spørgeskemaruende. Tabel 6.16 viser antal og andel af respondenter med forskellige grader af savn af arbejde, fordelt på spørgeskemaruende.

Ved  $\chi^2$ -test af uafhængighed af spørgeskemaruenden ses, at savnet af arbejde er reduceret fra spørgeskemaruende 1 til spørgeskemaruende 2. Der findes dog ingen signifikante ændringer på projektniveau.

Når vi betragter tabel 6.16, ses det, at der er et fald i andelen af respondenter i de tre kategorier, som angiver mest savn (1, 2 og 3), mens der er en stigning for de to sidste kategorier. Derfor konstrueres en dummyvariabel med denne opdeling til brug i den videre analyse. Responsvariabel angiver dermed, om respondenter i høj grad savner at arbejde (1) – svarende til 1, 2 og 3 – eller i lav grad savner at arbejde (0),

svarende til kategorierne 4 og 5. Vi kontrollerer i modellen for en lang række baggrundsvariabler, og modellen er derefter reduceret som beskrevet i boks B2.1. Som det ses af tabel 6.17, fås en signifikant negativ virkning af spørgeskemarunde i denne model.

TABEL 6.16

Respondenter fordeling efter savn af arbejde. Særskilt for spørgeskemarunde. Antal og procent.

I hvor høj grad savner respondenter et erhvervsarbejde?	1. spørgeskemarunde		2. spørgeskemarunde		I alt	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
1: mest savn	26	7,20	8	3,60	34	5,83
2	78	21,61	35	15,77	113	19,38
3	123	33,80	76	34,23	199	33,96
4	95	26,32	71	31,53	166	28,30
5: mindst savn	42	11,08	34	14,86	76	12,52
I alt	364	100,00	224	100,00	588	100,00

Anm.:  $\chi^2 = 8,37$ , fire frihedsgrader, p-værdi = 0,08.

Kilde: Egne beregninger baseret på spørgeskemadata.

Det ses i tabel 6.17, at det fundne estimat af spørgeskemarunden består i en odds-ratio-værdi på 0,68 for spørgeskemarunde 2, sammenlignet med spørgeskemarunde 1. Der er altså en reduceret sandsynlighed for at savne arbejde i høj grad i spørgeskemarunde 2, sammenlignet med spørgeskemarunde 1. Der findes dog ingen signifikante interaktionseffekter mellem spørgeskemarunde og projektnummer (ikke vist i tabellen). Virkningen af spørgeskemarunden er altså den samme, uanset hvilket projekt respondenterne har deltaget i. Resultaterne viser altså, at respondenterne oplever et mindre savn af at arbejde efter projektperioden. En mulig forklaring af resultatet er dermed, at de sociale aktiviteter, som respondenterne har deltaget i, har givet et indhold til deres hverdag, og dermed delvist har spillet samme rolle, som et erhvervsarbejde gør. En anden mulig forklaring er, at deltagelse i projekterne har fået deltagerne til at opgive tanken om et erhvervsarbejde.

TABEL 6.17

Logit model for effekten af spørgeskemarunde på sandsynligheden for at savne et arbejde. Parameterestimer og odds-ratio-effekter.

	Additiv effekt	Standardfejl	Odds-ratio-effekt
Intercept	3,90 **	-3,94	49,60
Runde: 2	-0,39	-2,04	0,68
Yes we can	reference	reference	reference
Ftp som lokale formidlere	-1,11	-1,26	0,33
ForandringsGuderne	-2,75 **	-2,16	0,06
Livskvalitet for ftp	-2,15 ***	-2,79	0,12
Sund hele livet	-1,61 **	-2,07	0,20
VitaeGAIA	-1,12	-1,38	0,33
10. klasse eller mindre	reference	reference	reference
Anden faglig uddannelse	0,07	-0,21	1,07
Erhvervsuddannelse	0,10	-0,34	1,10
Gymnasial uddannelse	-0,07	-0,19	0,93
KVU	-0,03	-0,09	0,97
MVU	-0,59 **	-2,13	0,55
LVU	-1,29 **	-2,43	0,27
fpaarsag_psyk	0,46 **	-2,10	1,59
fpaarsag_nedslid	-0,42	-1,46	0,66
Bor med ægtefælle & børn	-0,189	-1,62	0,83
Bor alene	-0,173 ***	-3,07	0,84
Observationer	555		

Anm.: Den angivne p-værdi er svarende til Z-test af hypotesen om, at den additive effekt er 0. Ftp = Førtidspensionist, KVU = kort videregående uddannelse, LVU = lang videregående uddannelse, MVU = mellemlang videregående uddannelse. Fpaarsag = årsag til at være blevet tilkendt førtidspension. \* = signifikant på 10-procents-niveau, \*\* = signifikant på 5-procents-niveau, \*\*\* = signifikant på 1-procents-niveau.

Kilde: Egne beregninger baseret på spørgeskemadata.

# BILAG

## BILAG 1 FRAFALDSANALYSE

### INDLEDNING

Denne evaluering baserer sig på spørgeskemadata. De deltagende førtidspensionister besvarer to identiske spørgeskemaer: et i starten af projektperioden og et i slutningen af projektperioden. Der er dog sket et respondentbortfald fra første til anden spørgeskemarunde fra 486 til 299 deltagende respondenter. Nedenfor gennemgås fordelingen af baggrundsvariablerne for de to stikprøver, hvoraf første stikprøve er fra første spørgeskemarunde, og anden stikprøve er fra anden spørgeskemarunde. Formålet med dette afsnit er at undersøge, om der er nogen systematik i bortfaldet mellem de to spørgeskemarunder. Dette udføres vha.  $\chi^2$ -test af uafhængighed af spørgeskemarunden. Hvis bortfaldet af deltagere varierer systematisk med baggrundsvariablerne, så fx førtidspensionister med særlige karakteristika har en højere sandsynlighed for at være faldet fra, ville eventuelle forskelle mellem første og anden spørgeskemarunde kunne forklares af forskelle mellem deltagerne, og de ville dermed ikke kunne fortolkes som resultater af projekterne. Det skal dog nævnes, at der kan findes uobserverbare forhold, som fx motivation, som påvirker bortfaldet systematisk.

Vi undersøger syv temaer for baggrundsvariablerne, som antages at være relevante for analysen af resultaterne af projekterne. Disse er:

- Køn
- Fødselsår
- År for tildeling af førtidspension
- Højeste afsluttede uddannelse
- Oprindelsesland
- Bo-situation
- Årsag til tildeling af førtidspension.

Nedenfor gennemgås fordelingen af disse variabler for de to stikprøver.

#### KØN

Fordelingen af respondenter efter køn for de to spørgeskemarunder vises i tabel B1.1

TABEL B1.1

Respondenter fordelt efter køn. Særskilt for spørgeskemarunde. Antal og procent.

Køn:	1. spørgeskemarunde		2. spørgeskemarunde		I alt	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Mand	153	31,68	82	28,08	235	30,32
Kvinde	330	68,32	210	71,92	540	69,68
I alt	483	100,00	292	100,00	775	100,00

Anm.:  $\chi^2 = 1,11$ , én frihedsgrad, p-værdi = 0,29.

Kilde: Egne beregninger baseret på spørgeskemadata.

Ved  $\chi^2$ -test af uafhængighed af spørgeskemarunden konkluderes det, at kønnet er uafhængigt af spørgeskemarunden og dermed, at der ikke er signifikant forskel på kønsfordelingen i de to stikprøver. Vi har også undersøgt eventuelle kønsforskelle på projektniveau og finder, at der ikke for nogen af de enkelte projekter findes signifikante forskelle mellem de to spørgeskemarunder for fordelingen af køn (disse resultater vises ikke her).

#### FØDSELSÅR

For at undersøge fordelingen af fødselsår, inddeles respondenterne i fem fødselsårsintervaller: 1940-1949, 1950-1959, 1960-1969, 1970-1979 og 1980-2000. Det sidste intervals øgede længde skyldes, at der findes meget



få (tre) respondenter med fødselsår i intervallet 1990-2000, hvilket vil umuliggøre en meningsfuld  $\chi^2$ -test af uafhængighed. Fordelingen på disse intervaller for de to spørgeskemarunder ses af tabel B1.2.

TABEL B1.2

Respondenter fordelt efter fødselsår. Særskilt for spørgeskemarunde. Antal og procent.

Fødselsår:	1. spørgeskemarunde		2. spørgeskemarunde		I alt	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
1940-1949	33	6,88	27	9,54	60	7,86
1950-1959	185	38,54	104	36,75	289	37,88
1960-1969	145	30,21	94	33,22	239	31,33
1970-1979	83	17,29	40	14,13	123	16,12
1980-2000	34	7,08	18	6,36	52	6,82
I alt	480	100,00	283	100,00	763	100,00

Anm.:  $\chi^2 = 3,51$ , fire frihedsgrader, p-værdi = 0,48.

Kilde: Egne beregninger baseret på spørgeskemadata.

Ved  $\chi^2$ -test af uafhængighed af spørgeskemarunden konkluderes det, at fødselsåret er uafhængigt af spørgeskemarunden og dermed, at der ikke er signifikant forskel på fordelingen af fødselsår i de to stikprøver. Vi har også undersøgt eventuelle forskelle på projektniveau og finder, at der ikke for nogen af de enkelte projekter findes signifikante forskelle mellem de to spørgeskemarunder, hvad angår fordelingen af køn (disse resultater vises ikke her).

#### ÅR FOR TILDELING AF FØRTIDSPENSION

For at undersøge fordelingen af respondenter efter år for tildeling af førtidspension deles årstallene, ligesom fødselsåret ovenfor, ind i en række intervaller: 1960-1989, 1990-1999, 2000-2009 og 2009-2014. Det første intervals øgede længde skyldes igen, at der er meget få observationer i de nedre dele af intervallet. Kun én respondent har fået tildelt førtidspension i 1960'erne, mens blot fem har fået tildelt førtidspension i 1970'erne. Fordelingen af variabelen på de to spørgeskemarunder vises i tabel B1.3.

Ved  $\chi^2$ -test af uafhængighed af spørgeskemarunden på året for tildeling af førtidspension konkluderes det, at spørgeskemarunden ikke har en signifikant virkning. Vi har også undersøgt eventuelle forskelle på projektniveau, men finder ingen signifikante forskelle mellem de to spørgeskemarunder, hvad angår fordelingen af år for tildeling af førtidspension (disse resultater vises ikke her).

TABEL B1.3

Respondenter fordelt efter år for tildeling af førtidspension. Særskilt for spørgeskemarunde. Antal og procent.

Tildelingsår:	1. spørgeskemarunde		2. spørgeskemarunde		I alt	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
1960-1989	31	6,83	17	6,25	48	6,61
1990-1999	78	17,18	43	15,81	121	16,67
2000-2009	240	52,86	151	55,51	391	53,86
2010-2014	105	23,13	61	22,43	166	22,87
I alt	454	100,00	272	100,00	726	100,00

Anm.:  $\chi^2 = 0,53$ , tre frihedsgrader, p-værdi = 0,91.

Kilde: Egne beregninger baserede på spørgeskemadata.

Ved  $\chi^2$ -test af uafhængighed af spørgeskemarunden på året for tildeling af førtidspension konkluderes det, at spørgeskemarunden ikke har en signifikant virkning. Vi har også undersøgt eventuelle forskelle på projektniveau, men finder ingen signifikante forskelle mellem de to spørgeskemarunder, hvad angår fordelingen af år for tildeling af førtidspension (disse resultater vises ikke her).

#### HØJESTE AFSLUTTEDE UDDANNELSE

Fordelingen af højeste afsluttede uddannelse for de to spørgeskemarunder ses af tabel B1.4.

Ved  $\chi^2$ -test af uafhængighed af spørgeskemarunden konkluderes det, at spørgeskemarunden ikke har signifikant virkning på fordelingen af højeste afsluttede uddannelse.

Vi har også undersøgt eventuelle forskelle i uddannelsesniveau på projektniveau, men finder ingen signifikante forskelle mellem de to spørgeskemarunder (disse resultater vises ikke her).

TABEL B1.4

Respondenter fordelt efter højest afsluttede uddannelse. Særskilt for spørgeskemarunde. Antal og procent.

Højeste afsluttede uddannelse:	1. spørgeskemarunde		2. spørgeskemarunde		I alt	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
10. klasse eller mindre	184	32,82	100	34,60	284	37,22
STX, HF, HTX, HHX	51	10,76	36	12,46	87	11,40
Erhvervsuddannelse	81	17,09	50	17,30	131	17,17
Anden faglig uddannelse <sup>1</sup>	29	6,12	18	6,23	47	6,16
KVU	41	8,65	26	9,00	67	8,78
MVU	73	15,40	48	16,61	121	15,86
LVU	15	3,16	11	3,81	26	3,41
I alt	474	100,00	289	100,00	763	100,00

Anm.: KVU = kort videregående uddannelse, MVU = mellemlang videregående uddannelse, LVU = lang videregående uddannelse.  $\chi^2 = 1,76$ , seks frihedsgrader, p-værdi = 0,94.

1. Der afses anden faglig uddannelse af mindst 12 måneders varighed.

Kilde: Egne beregninger baseret på spørgeskemadata.

## OPRINDELSESLAND

For at undersøge fordelingen af oprindelsesland, opdeles variabelen i tre kategorier: Danmark, andre mere udviklede lande og mindre udviklede lande (jf. IMF's opdeling). Fordelingen af respondenter efter oprindelsesland for de to spørgeskemarunder ses af tabel B1.5.

TABEL B1.5

Respondenter fordelt efter oprindelsesland. Særskilt for spørgeskemarunde. Antal og procent.

Oprindelsesland:	1. spørgeskemarunde		2. spørgeskemarunde		I alt	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Danmark	415	86,28	240	84,51	655	85,62
Mere udviklede lande	7	1,46	6	2,11	13	1,70
Mindre udviklede lande	59	12,27	38	13,38	97	12,68
I alt	481	100,00	284	100,00	765	100,00

Anm.:  $\chi^2 = 0,69$ , to frihedsgrader, p-værdi = 0,71.

Kilde: Egne beregninger baseret på spørgeskemadata.

Ved  $\chi^2$ -test af uafhængighed af spørgeskemarunden ses ingen signifikant effekt på fordelingen af oprindelsesland. Det er kun muligt at undersøge, om uafhængigheden mellem spørgeskemarunde og højeste afsluttede uddannelse også er gyldig for fem af de seks projekter. For disse projekter findes der ingen signifikante forskelle (disse resultater vises ikke her).

## BOSITUATION

Bosituationen angiver, hvorvidt respondenter bor sammen med andre og i givet fald hvem. Den består af otte forskellige variabler, som hver angiver, hvem respondenter bor sammen med. Hver af disse gennemgås nedenfor enkeltvis.

### BOR SAMMEN MED EGNE BØRN UNDER 18 ÅR

Deltagerne i projekterne er blevet spurgt, hvorvidt de bor sammen med egne børn under 18 år. Fordelingen i forhold til denne variabel, særskilt for spørgeskemarunde 1 henholdsvis 2, ses i tabel B1.6.

TABEL B1.6

Respondenter fordelt efter bosituation: bor med egne børn. Særskilt for spørgeskemarunde. Antal og procent.

Bor med egne børn:	1. spørgeskemarunde		2. spørgeskemarunde		I alt	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Bor med egne børn	99	20,57	57	19,72	156	20,37
Bor ikke med egne børn	378	79,25	232	80,28	610	79,63
I alt	477	100,00	289	100,00	766	100,00

Anm.:  $\chi^2 = 0,12$ , én frihedsgrad, p-værdi = 0,73.

Kilde: Egne beregninger baseret på spørgeskemadata.

Ved  $\chi^2$ -test af uafhængighed af spørgeskemarunden ses, at andelen af respondenter, der bor sammen med egne børn under 18 år, er uforandret fra spørgeskemarunde 1 til spørgeskemarunde 2.

Vi har også undersøgt eventuelle forskelle mellem andelen af deltagere, der bor sammen med egne børn under 18 år, på projektniveau, men finder ingen signifikante forskelle mellem de to spørgeskemarunder (disse resultater vises ikke her).

### BOR SAMMEN MED ÆGTEFÆLLE ELLER SAMLEVER

Deltagerne i projekterne er blevet spurgt, hvorvidt de bor sammen med en ægtefælle eller samlever. Fordelingen af denne variabel, på spørgeskemarunde 1 henholdsvis 2, ses i tabel B1.7.

TABEL B1.7

Respondenter fordelt efter bosituation: bor med ægtefælle eller samlever. Særskilt for spørgeskemarunde. Antal og procent.

Bor med ægtefælle eller samlever:	1. spørgeskemarunde		2. spørgeskemarunde		I alt	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Ja	216	45,28	151	52,25	367	46,75
Nej	261	54,72	138	47,75	399	50,83
I alt	477	100,00	289	100,00	766	100,00

Anm.:  $\chi^2 = 3,49$ , én frihedsgrad, p-værdi = 0,06.

Kilde: Egne beregninger baseret på spørgeskemadata.

$\chi^2$ -test viser, at spørgeskemarunden har en svagt signifikant virkning på 10-procents-niveau på variabelen, og det ses, at der er en underrepræsentation af enlige i anden spørgeskemarunde. En sådan underrepræsentation kan naturligvis skyldes forskellige former for bias, men i dette tilfælde er det også værd at overveje, om projektindsatsen kan have en effekt på netop dette forhold. Projekter, som søger at styrke respondenternes sociale situation, personlige udvikling mv., kunne eventuelt tænkes at resultere i færre enlige respondenter i anden spørgeskemarunde.

Vi har også undersøgt eventuelle forskelle mellem andelen af deltagere, der bor sammen med en ægtefælle eller samlever, på projektniveau, men finder ingen signifikante forskelle mellem de to spørgeskemarunder (disse resultat vises ikke her).

#### BOR SAMMEN MED ÆGTEFÆLLES BØRN UNDER 18 ÅR

Deltagerne i projekterne er blevet spurgt, hvorvidt de bor sammen med en eventuel ægtefælles eller samlevers børn under 18 år. Fordelingen i forhold til denne variabel, særskilt for spørgeskemarunde 1 henholdsvis 2, ses i tabel B1.8.

Ved  $\chi^2$ -test af uafhængighed af spørgeskemarunden findes ingen signifikant effekt på andelen af deltagere, der bor sammen med ægtefælles eller samlevers børn under 18 år.

Vi har også undersøgt eventuelle forskelle mellem andelen af deltagere, der bor sammen med en eventuel ægtefælles eller samlevers børn under 18 år på projektniveau, men finder ingen signifikante forskelle mellem de to spørgeskemarunder (disse resultat vises ikke her).

TABEL B1.8

Respondenter fordelt efter bosituation: bor med ægtefælles eller samlevers børn.  
Særskilt for spørgeskemarunde. Antal og procent.

Bor med ægtefælles eller samlevers børn:	1. spørgeskemarunde		2. spørgeskemarunde		I alt	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Ja	24	5,03	14	4,84	38	4,96
Nej	453	94,97	275	95,16	728	95,04
I alt	477	100,00	289	100,00	766	100,00

Anm.:  $\chi^2 = 0,01$ , én frihedsgrad, p-værdi = 0,91.

Kilde: Egne beregninger baseret på spørgeskemadata.

#### BOR SAMMEN MED EGNE ELLER ÆGTEFÆLLES/SAMLEVERS FORÆLDRE

Deltagerne i projekterne er blevet spurgt, hvorvidt de bor sammen med sine egne, eller en eventuel ægtefælles eller samlevers forældre. Fordelingen af denne variabel, på spørgeskemarunde 1 henholdsvis 2, ses i tabel B1.9.

TABEL B1.9

Respondenter fordelt efter bosituation: bor med egne eller ægtefællens forældre.  
Særskilt for spørgeskemarunde. Antal og procent.

Bor med egne eller ægte- fælles forældre:	1. spørgeskemarunde		2. spørgeskemarunde		I alt	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Ja	4	0,84	1	0,35	5	0,65
Nej	473	99,16	288	99,65	761	99,35
I alt	477	100,00	289	100,00	766	100,00

Anm.:

Kilde: Egne beregninger baseret på spørgeskemadata.

Ved Fisher's exact test af uafhængighed af spørgeskemarunden findes ingen signifikant effekt på andelen af deltagere, der bor sammen med ægtefælles eller samlevers forældre. Vi har også undersøgt eventuelle forskelle mellem andelen af deltagere, der bor sammen med ægtefælles eller samlevers forældre, på projektniveau, men finder ingen signifikante forskelle mellem de to spørgeskemarunder (disse resultater vises ikke her).

#### BOR SAMMEN MED ANDRE FAMILIEMEDLEMMER

Antallet og andelen af projektdeltagere, der bor sammen med andre familiemedlemmer, ses i tabel B1.10.

TABEL B1.10

Respondenter fordelt efter bosituation: bor med andre familiemedlemmer. Særskilt for spørgeskemarunde. Antal og procent.

Bor med andre familiemedlemmer:	1. spørgeskemarunde		2. spørgeskemarunde		I alt	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Ja	26	5,45	17	5,88	43	5,61
Nej	451	94,55	272	94,12	723	94,39
I alt	477	100,00	289	100,00	766	100,00

Anm.:  $\chi^2 = 0,6$ , én frihedsgrad, p-værdi = 0,81.

Kilde: Egne beregninger baseret på spørgeskemadata.

$\chi^2$ -test viser, at der ikke er signifikante effekter af spørgeskemarunden.

Vi har også undersøgt eventuelle forskelle mellem andelen af deltagere, der bor sammen med andre familiemedlemmer, på projektniveau, men finder ingen signifikante forskelle mellem de to spørgeskemarunder (disse resultater vises ikke her).

#### BOR SAMMEN MED ANDRE

Antallet og andelen af projektdeltagere, der bor sammen med andre, ses i tabel B1.11.

TABEL B1.11

Respondenter fordelt efter bosituation: bor sammen med andre. Særskilt for spørgeskemarunde. Antal og procent.

Bor sammen med andre:	1. spørgeskemarunde		2. spørgeskemarunde		I alt	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Ja	15	3,14	3	1,04	18	2,35
Nej	462	96,86	286	98,96	748	97,65
I alt	477	100,00	289	100,00	766	100,00

Anm.:

Kilde: Egne beregninger baserede på spørgeskemadata.

Fisher's exact test viser, at der sker et signifikant fald i andelen af personer, der bor sammen med andre fra lidt over tre til lidt over én procent. Da meget få projektdeltagere bor sammen med andre, har dette resultat sandsynligvis meget begrænset betydning.

## BOR ALENE

Afslutningsvis undersøger vi, om antallet og andelen af projektdeltagere, der bor alene, ændrer sig fra spørgeskemarunde 1 til spørgeskemarunde 2. Resultaterne ses i tabel B1.12.

TABEL B1.12

Respondenter fordelt efter bosituation: bor alene. Særskilt for spørgeskemarunde. Antal og procent.

Bor alene:	1. spørgeskemarunde		2. spørgeskemarunde		I alt	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Ja	184	38,75	103	35,64	287	37,47
Nej	293	61,43	186	64,36	479	62,53
I alt	477	100,00	289	100,00	766	100,00

Anm.:  $\chi^2 = 0,66$ , én frihedsgrad, p-værdi = 0,30.

Kilde: Egne beregninger baseret på spørgeskemadata.

$\chi^2$ -test viser, at andelen af respondenter, der bor alene, er uforandret fra spørgeskemarunde 1 til spørgeskemarunde 2.

Vi har også undersøgt eventuelle forskelle mellem andelen af deltagere, der bor alene, på projektniveau, men finder ingen signifikante forskelle mellem de to spørgeskemarunder (disse resultater vises ikke her).

Samlet set ses det altså, at der ikke er nogen alarmerende problemer i forbindelse med uafhængighed af spørgeskemarunden i målene for bosituation.

## ÅRSAG TIL TILDELNING AF FØRTIDSPENSION

I spørgeskemaundersøgelsen spørges førtidspensionisterne om, hvad der er den vigtigste årsag til, at de har fået tildelt førtidspension. De tilbydes svarmulighederne ”psykisk sygdom”, ”fysisk sygdom”, ”nedslidning” samt ”andet”. 123 respondenter svarer ”andet”, og en stor andel af disse angiver mere end én af de tre ovenstående årsager. Derfor er variabelen delt op i tre dummy-variabler, som hver indikerer, om respondenter mener, at den givne årsag er en af de vigtigste årsager til tildeling af førtidspension. Vi gennemgår hver af disse enkeltvis.



## PSYKISK SYGDOM

I tabel B1.13 viser vi antallet og andelen af førtidspensionister, der mener, at psykisk sygdom er en af de vigtigste årsager til tildeling af førtidspension, særskilt for spørgeskemarunde.

TABEL B1.13

Respondenter fordelt efter, om de mener at psykisk sygdom er en af de vigtigste årsager til tildeling af førtidspension. Særskilt for spørgeskemarunde. Antal og procent.

Psykisk sygdom en af de vigtigste årsager:	1. spørgeskemarunde		2. spørgeskemarunde		I alt	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Ja	192	40,17	115	39,12	307	39,77
Nej	286	59,83	179	60,88	465	60,23
I alt	478	100,00	294	100,00	772	100,00

Anm.:  $\chi^2 = 0,08$ , én frihedsgrad, p-værdi = 0,77.

Kilde: Egne beregninger baseret på spørgeskemadata.

$\chi^2$ -testen viser, at andelen af førtidspensionister, der mener, at psykisk sygdom er en af de vigtigste årsager til tildeling af førtidspension, er uafhængigt af spørgeskemarunden.

Vi har også undersøgt eventuelle forskelle mellem første og anden spørgeskemarunde i andelen af deltagere, der mener, at psykisk sygdom er en af de vigtigste årsager til tildeling af førtidspension, men finder ingen signifikante forskelle mellem de to spørgeskemarunder (disse resultater vises ikke her).

## FYSISK SYGDOM

I tabel B1.14 viser vi antallet og andelen af førtidspensionister, der mener, at fysisk sygdom er en af de vigtigste årsager til tildeling af førtidspension, fordelt på spørgeskemarunde.

Ved  $\chi^2$ -test af uafhængighed ses ingen signifikant effekt af spørgeskemarunden på andelen af førtidspensionister, der mener, at fysisk sygdom er en af de vigtigste årsager til tildeling af førtidspension.

Vi har også undersøgt eventuelle forskelle mellem andelen af deltagere, der mener, at fysisk sygdom er en af de vigtigste årsager til tildeling af førtidspension, men finder ingen signifikante forskelle mellem de to spørgeskemarunder (disse resultat vises ikke her).

TABEL B1.14

Respondenter fordelt efter, om de mener, at fysisk sygdom er en af de vigtigste årsager til tildeling af førtidspension. Særskilt for spørgeskemarunde. Antal og procent.

Fysisk sygdom en af de vigtigste årsager:	1. spørgeskemarunde		2. spørgeskemarunde		I alt	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Ja	205	42,89	126	42,86	331	42,88
Nej	273	57,11	168	57,14	441	57,12
I alt	478	100,00	294	100,00	772	100,00

Anm.:  $\chi^2 = 0,00$ , én frihedsgrad, p-værdi = 0,99.

Kilde: Egne beregninger baseret på spørgeskemadata.

Ved  $\chi^2$ -test af uafhængighed ses ingen signifikant effekt af spørgeskemaru-  
nden på andelen af førtidspensionister, der mener, at fysisk sygdom er  
en af de vigtigste årsager til tildeling af førtidspension.

Vi har også undersøgt eventuelle forskelle mellem andelen af  
deltagere, der mener, at fysisk sygdom er en af de vigtigste årsager til til-  
deling af førtidspension, men finder ingen signifikante forskelle mellem  
de to spørgeskemarunder (disse resultat vises ikke her).

#### NEDSLIDNING

I tabel B1.15 viser vi antallet og andelen af førtidspensionister, der mener,  
at nedslidning er en af de vigtigste årsager til tildeling af førtidspension,  
særskilt for spørgeskemarunde.

Ved  $\chi^2$ -test af uafhængighed af spørgeskemaru-  
nden ses ingen signifikant effekt på andelen af respondenter, der mener, at nedslidning  
er en af de vigtigste årsager til tildeling af førtidspension.

Vi har også udført den tilsvarende test for hvert af de fem pro-  
jekter. Resultaterne præsenteres i tabel B1.16.

TABEL B1.15

Respondenter fordelt efter, om de mener, at nedslidning er en af de vigtigste årsager til tildeling af førtidspension. Særskilt for spørgeskemarunde. Antal og procent.

Nedslidning en af de vigtigste årsager:	1. spørgeskemarunde		2. spørgeskemarunde		I alt	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Ja	64	13,39	37	12,59	101	13,08
Nej	414	86,61	257	87,41	671	86,92
I alt	478	100,00	294	100,00	772	100,00

Anm.:  $\chi^2 = 0,10$ , én frihedsgrad, p-værdi = 0,75.

Kilde: Egne beregninger baseret på spørgeskemadata.

TABEL B1.16

Resultat af test af uafhængighed mellem angivelse af, at nedslidning er en primær årsag til førtidspensionstildeling, og spørgeskemarunde. Særskilt for projekt. Type af test ( $\chi^2$  eller Fisher's exact) og p-værdi.

	Type af test	p-værdi
Yes we can	Fisher's exact	0,64
Ftp som lokale formidlere	Fisher's exact	0,65
ForandringsGuiderne	Fisher's exact	0,75
Livskvalitet for ftp	$\chi^2$	0,13
Sund hele livet	$\chi^2$	0,04
VutaeGAIA	Fisher's exact	0,51

Anm.: De angivne teststørrelser og p-værdier svarer til hypotesen om, at der ikke er signifikant forskel på de to stikprøver.

Frihedsgradstallet hørende til teststørrelsen er 1.

Kilde: Egne beregninger baseret på spørgeskemadata.

Der ses af tabellen, at der for projekt "Sund hele livet" er problemer i forhold til uafhængighed af spørgeskemarundennummeret. Projekt "Sund hele livet" har en signifikant underrepræsentation af personer, som oplever nedslidning som en primær årsag i anden spørgeskemarunde.

## KONKLUSION

Samlet set er der meget små forskelle i fordelingen af baggrundsvariablerne for de to stikprøver (spørgeskemarunde 1 og spørgeskemarunde 2). Projekt "Sund hele livet" har med hensyn til, om respondenter angiver, at nedslidning er en af de vigtigste årsager til tildeling af førtidspension som det eneste i hele ovenstående gennemgang en p-værdi, der tyder på signifikant forskel mellem de to spørgeskemarunder. Derudover er der ingen delprojekter, som særligt skiller sig ud ved at have mindre ens fordeling end de øvrige. Alt i alt tyder denne gennemgang derfor på, at den

formindskelse af stikprøven, der er sket mellem spørgeskemarunde 1 og spørgeskemarunde 2, stort set er uden bias – i hvert fald med hensyn til de anvendte baggrundsvariabler. Det er altså i høj grad tilfældigt, hvem der er faldet fra under antagelse af, at de anvendte baggrundsvariabler er relevante for at beskrive respondenterne.

Det kan dog ikke udelukkes, at der andre uobserverbare forhold, som fx motivation, som eventuelt kan påvirke bortfaldet systematisk.

## BILAG 2 ANALYSEMETODER

### ANALYSE AF KVALITATIVE RESULTATMÅL

Med kvalitative resultatmål afses variabler, hvor kodeværdierne repræsenterer kvalitative mål (fx ”dårlig”, ”middel”, ”godt”). Langt de fleste af de variabler, som vi beskæftiger os med i denne analyse, er kvalitative. Analysen af de kvalitative variabler består i to trin:

- Præsentation af fordelingen af antallet af respondenter i hver svarkategori og for hver spørgeskemarunde samt  $\chi^2$ -test eller Fisher’s exact test for uafhængighed af spørgeskemarunde samlet for alle projekter og på projektniveau, hvis muligt
- Opstilling, reduktion og analyse af logit model.

Det første trin giver en overordnet indsigt i variabelens fordeling og kan indikere en eventuel effekt af interessevariablerne. Desuden giver det et billede af, hvordan en sådan effekt kan være opstået. Langt størstedelen af de anvendte resultatindikatorer har oprindeligt mere end to niveauer, hvilket betyder, at det er en forudsætning for en logit model at omkode variabelen til kun to svarmuligheder. Vi har truffet en beslutning om, hvordan indikatoren mest hensigtsmæssigt kan omkodes ved at betragte variabelens samlede fordeling.

Det andet trin giver da mulighed for at se, om eventuelle effekter af spørgeskemarunde eller projektnummer stadig står klart frem, når der tages højde for baggrundsvariablerne.

For hver responsvariabel køres (minimum) en samlet model for alle projekterne og altså ikke særskilte modeller for hvert projekt. Denne fremgangsmåde vælges, da det giver mulighed for at få et langt bedre billede af baggrundsvariablenes effekter, end hvis projekterne kun betragtes enkeltvis. Som det sås ovenfor, er der meget få respondenter i de fleste projekter, og derfor er det essentielt for et retvisende billede af baggrundsvariablenes effekter, at det samlede datasæts information inddrages. Desuden er det rimeligt at antage en vis homogenitet i den samlede respondentgruppe, da de jo alle er førtidspensionister og ressourcerstærke nok til at indgå i et længerevarende projekt. Derfor er det ikke specielt kontroversielt at analysere datasættet samlet.

Ved en enkel resultatindikator vil det nedenfor fremgå, at der ydermere er gennemført en separat analyse for et specifikt projekt. Dette kommenteres der på samme sted.

---

## BOKS B2.1

### Opstilling af logit modeller

---

Opstillingen af logit modellerne består i at formulere modeller med formen:

$$\log\left(\frac{P(\text{succes}_i)}{1 - P(\text{succes}_i)}\right) = \alpha + \beta_1(\text{runde}_i) + \beta_2(\text{prnr}_i) + \beta_3(\text{runde} \times \text{prnr}_i) + \gamma(\text{b.v.}_i)$$

for alle  $i$  observationer,  $i = 1, \dots, 695$ , hvor altså  $\alpha$ ,  $\beta_k$  og  $\gamma$  er passende parametre.  $\text{b.v.}$  angiver baggrundsvariablerne, mens  $\text{spørgeskemarunde} \times \text{prnr}$  angiver interaktionseffekten mellem spørgeskemarunde og *projektnummer*. Ved estimatet for  $\alpha$  fås altså log-odds'ene for at have "succes" for den givne responsvariabel for en passende referencekategori. Dermed er  $e^\alpha$  odds'ene for denne succes. Bemærk, at der kan indgå en eller flere kvantitative responsvariabler, hvilket betyder, at det "rene" estimat for  $\alpha$  ikke er meningsfuldt at betragte. Ved eksponentialfunktionen til estimatet for  $\beta_k$  eller  $\gamma_k$  fås odds-ratio for succes for den  $k$ 'te værdi af den forklarende variabel. Eksempelvis er

$$\frac{\frac{P(\text{succes} \mid \text{runde} = 2)}{1 - P(\text{succes} \mid \text{runde} = 2)}}{\frac{P(\text{succes} \mid \text{runde} = 1)}{1 - P(\text{succes} \mid \text{runde} = 1)}} = e^{\beta_1}$$

Værdier af odds-ratio større end 1 indikerer, at odds'ene for at få succes for spørgeskemarunde 2 er større end odds'ene for at få succes i spørgeskemarunde 1.

Disse startmodeller reduceres ved backward selection ud fra passende test ( $\chi^2$ -test), hvor insignifikante effekter fjernes en efter en ud fra størrelsen af p-værdierne knyttet til deres reduktion. Proceduren fortsætter som nævnt, indtil der ikke er flere insignifikante effekter, eller indtil spørgeskemarunde skal reduceres bort.

---

Kilde: Kennedy (2000).

## ANALYSE AF KVANTITATIVE RESULTATMÅL

Med kvantitative resultatmål afses variabler, hvor kodeværdierne repræsenterer et antal. Vi analyserer kun én kvantitativ variabel i denne evaluering: variablen, som måler antallet af sociale kontakter per måned.

For den kvantitative variabel opstilles en sædvanlig lineær normal regressionsmodel, hvor baggrundsvariablerne, spørgeskemarunde og projektnummeret inddrages som forklarende variabler. Desuden præsenteres den marginale fordeling af variablen grafisk for hver spørgeskemarunde. Der opstilles altså en model med formen

$$Y_i = \alpha + \beta_1(\text{runde}_i) + \beta_2(\text{prnr}_i) + \beta_3(\text{runde} \times \text{prnr}_i) + \gamma(\text{b.v.}_i) + e_i$$

for alle  $i = 1, \dots, 695$  og med notation som i boks B2.1. Det antages, at  $e_i$ 'erne er identisk fordelte med  $e_i \sim N(0, \sigma^2)$  for passende  $\sigma^2 > 0$ .

Strategien for modelreduktion forløber parallelt med den beskrevne for kvantitative modeller i boks B2.1, på nær at eventuelle reduktioner foretages ud fra resultatet af F-test.

#### ANALYSESTRATEGI

For at undersøge effekterne af spørgeskemarunde og projekt opstiller vi en startmodel, som inkluderer disse to variabler samt alle relevante baggrundsvariabler (se bilag 1 for en gennemgang af disse variabler). Modellen reduceres derefter efter de forskrifter, der er beskrevet i boks B2.1. Proceduren fortsætter, indtil en ud af følgende to situationer opstår:

- Der er ikke flere insignifikante variabler i modellen.
- Observationsrunden er reduceret bort.

I første tilfælde rapporteres samtlige parameterestimer for modellen. I andet tilfælde rapporteres modellen ikke i rapporten. Bemærk, at ingen signifikant effekt af spørgeskemarunde svarer til, at respondentens situation er uændret med hensyn til den aktuelle resultatindikator. Det er derfor ikke meningsfuldt, ud fra dette projekts formål, at beskæftige sig videre med en sådan model.





## LITTERATUR

- Ankestyrelsen (2011): *Førtidspensioner: Årsstatistik 2010*. København: Ankestyrelsen.
- Ankestyrelsen (2013): *Førtidspension. Årsstatistik 2013*. København: Ankestyrelsen.
- Jacobsen, J. & M. Lindstrøm (2011): *Lokal integration af førtidspensionister*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 11:04.
- Kennedy, P. (2000): *A Guide to Econometrics*. Oxford: Blackwell Publishers Limited.



## SFI-RAPPORTER SIDEN 2014

SFI-rapporter kan købes eller downloades gratis fra [www.sfi.dk](http://www.sfi.dk). Enkelte rapporter er kun udkommet som netpublikationer, hvilket vil fremgå af listen nedenfor.

- 14:01 Bach, H.B. & M.R. Larsen: *Dagpengemodtageres situation omkring dagpengeophør*. 135 sider. e-ISBN: 978-87-7119-223-0. Netpublikation.
- 14:02 Loft, L.T.G.: *Parinterventioner og samlivsbrud. En systematisk forskningsoversigt*. 81 sider. e-ISBN: 978-87-7119-225-4. Netpublikation.
- 14:03 Aner, L.G. & H.K. Hansen: *Flytninger fra byer til land- og yderområder. Højtuddannede og socialt udsatte gruppers flytninger fra bykommuner til land- og yderkommuner – Mønstre og motiver*. 169 sider. e-ISBN: 978-87-7119-226-1. Netpublikation.
- 14:04 Christensen, E.: *2 år efter starten på Nakuusa*. 57 sider. e-ISBN: 978-87-7119-228-5. Netpublikation.
- 14:05 Christensen, E.: *NAKUUSAP aallartimmalli ukiut marluk qaangi-unneri*. 61 sider. e-ISBN: 978-87-7119-230-8. Netpublikation.
- 14:06 Bengtsson, S., L.B. Larsen & M.L. Sommer: *Dødfødte børn og deres livsbetingelser*. 147 sider. ISBN: 978-87-7119-232-2. e-ISBN: 978-87-7119-233-9. Vejledende pris: 140,00 kr.

- 14:07 Larsen, L.B., S. Bengtsson & M.L. Sommer: *Døve og døvblevne mennesker. Hverdagsliv og levevilkår*. 169 sider. ISBN: 978-87-7119-234-6. e-ISBN: 978-87-7119-235-3. Vejledende pris: 160,00 kr.
- 14:08 Oldrup, H. & A.-K. Højen-Sørensen: *De aldersopdelte fokusområder i ICS. Kvalificeringen af den socialfaglige metode*. 189 sider. e-ISBN: 978-87-7119-236-0. Netpublikation.
- 14:09 Fridberg, T. & L.S. Henriksen: *Udviklingen i frivilligt arbejde 2004-2012*. 304 sider. ISBN: 978-87-7119-237-7. e-ISBN: 978-87-7119-238-4. Vejledende pris: 300,00 kr.
- 14:10 Lauritzen, H.H.: *Ældres ressourcer og behov i perioden 1997-2012. Nyeste viden på baggrund af ældredatabasen*. 142 sider. ISBN: 978-87-7119-239-1. e-ISBN: 978-87-7119-240-7. Vejledende pris: 140,00 kr.
- 14:11 Larsen, M.R. & J. Høgelund: *Litteraturstudie af handicap og beskæftigelse*. 202 sider. ISBN: 978-87-7119-241-4. e-ISBN: 978-87-7119-242-1. Vejledende pris: 200,00 kr.
- 14:12 Bille, R. & H. Holt: *Kommunal praksis på arbejdsskadeområdet. En kvalitativ analyse af fire jobcentres håndtering af arbejdsskader*. 102 sider. e-ISBN: 978-87-7119-244-5. Netpublikation.
- 14:13 Rosdahl, A.: *Fra 15 år til 27 år. PISA 2000-eleverne i 2011/12*. 160 sider. ISBN: 978-87-7119-245-2. e-ISBN: 978-87-7119-246-9. Vejledende pris: 160,00 kr.
- 14:14 Bengtsson, S., K. Bengtsson, A.A. Kjær, M. Damgaard, C. Kolding-Sørensen: *Hvilken forskel gør en tilkendelse af førtidspension?* 144 sider. ISBN: 978-87-7119-247-6. e-ISBN: 978-87-7119-248-3. Vejledende pris: 140,00 kr.
- 14:15 Bach, H.B.: *Skadelidtes reaktion på en verserende arbejdsskadesag*. e-ISBN: 978-87-7119-249-0. Netpublikation.
- 14:16 Weatherall, C.D., H.H. Lauritzen, A.T. Hansen & T. Termansen: *Evaluering af "Fast tilknyttede læger på plejecentre". Et pilotprojekt*. 160 sider. ISBN: 978-87-7119-250-6. e-ISBN: 978-87-7119-251-3. Vejledende pris: 160,00 kr.
- 14:17 Pontoppidan, M., N. K. Niss: *Instrumenter til at måle små børns trivsel*. 78 sider. e-ISBN: 978-87-7119-252-0. Netpublikation
- 14:18 Ottosen, M.H., A. Liversage & R.F. Olsen: *Skilsmissebørn med etnisk minoritetsbaggrund*. 256 sider. ISBN: 978-87-7119-253-7. e-ISBN: 978-87-7119-254-4. Vejledende pris: 250,00 kr.

- 14:19 *Antidemokratiske og ekstremistiske miljøer i Danmark. En kortlægning.* 86 sider. E-ISBN: 978-87-7119-255-1, Netpublikation
- 14:20 Amilon, A.G., P. Rotger & A.G. Jeppesen: *Danskernes pensionsopsparinger og indkomster 2000-2011.* 160 sider. ISBN: 978-87-7119-256-8. e-ISBN: 978-87-7119-257-5. Vejledende pris: 160,00 kr.
- 14:21 Jonasson, A.B.: *Konsekvenser af dagpengeperiodens halvering.* 112 sider. ISBN: 978-87-7119-258-2. e-ISBN: 978-87-7119-259-9. Vejledende pris: 100,00 kr.
- 14:22 Siren, A., & S.G. Knudsen: *Ældre og digitalisering. Holdninger og erfaringer blandt ældre i Danmark.* 128 sider. ISBN: 978-87-7119-260-5. e-ISBN: 978-87-7119-262-2. Vejledende pris: 120,00 kr.
- 14:23 Christoffersen, M.N., A.-K. Højen-Sørensen & L. Laugesen: *Daginstitutionens betydning for børns udvikling. En forskningsoversigt.* 192 sider. ISBN: 978-87-7119-266-7. e-ISBN: 978-87-7119-262-9. Vejledende pris: 190,00 kr.
- 14:24 Keilow, M., A. Holm, S. Bagger & S. Henze-Pedersen: *Udvikling af trivselsmålinger i folkeskolen. En pilotundersøgelse.* 180 sider. e-ISBN: 978-87-7119-263-6. Netpublikation.
- 14:25 Christensen, C.P., I.G. Andersen, P. Bingley & C.S. Sonneschmidt: *Effekten af It-støtte på elevers læsefærdigheder.* 80 sider. ISBN: 978-87-7119-264-3. e-ISBN: 978-87-7119-265-0. Vejledende pris: 80,00 kr.
- 14:26 Larsen, M.R. & J. Høgelund: *Handicap, uddannelse og beskæftigelse.* 78 sider. e-ISBN: 978-87-7119-267-4. Netpublikation
- 14:27 Jakobsen, V., S. Jensen, H. Holt & M. Larsen: *Virksomheders sociale engagement. Årbog 2014.* 208 sider, ISBN: 978-87-7119-268-1. e-ISBN: 978-87-7119-269-8. Pris: 200,00 kr.
- 14:28 Pejtersen, J. H., T. Dyrvig: *Forebyggelse af udadreagerende adfærd hos ældre med demens.* 96 sider. ISBN: 978-87-7119-270-4. e-ISBN: 978-87-7119-271-1. Pris: 90,00 kr.
- 14:29 Bengtsson, S., L.N. Johansen & C.E. Andersen: *Hjemmetræning. Evaluering af regelsættet om hjælp og støtte efter Servicelovens § 32 st. 6-9.* 102 sider. e-ISBN: 978-87-7119-272-8. Netpublikation.
- 14:30 Ottosen, M.H., D. Andersen, K.M. Dahl, A.T. Hansen, M. Lausten & S.V. Østergaard: *Børn og unge i Danmark. Velfærd og trivsel 2014.* 248 sider. ISBN: 978-87-7119-274-2. e-ISBN: 978-87-7119-275-9. Pris: 250,00 kr.

- 15:01 Ottosen, M.H., M. Lausten, S. Frederiksen & D. Andersen: *Anbragte børn og unges trivsel 2014*. 122 sider. ISBN: 978-87-7119-276-6. e-ISBN: 978-87-7119-277-3. Pris: 120,00 kr.
- 15:02 Benjaminsen, L., T. Dyrvig & T. Gliese: *Livet på hjemløseboformer*. 144 sider. ISBN: 978-87-7119-278-0. e-ISBN: 978-87-7119-279-7. Pris: 140,00 kr.
- 15:03 Gorinas, C. & V. Jakobsen: *Indvandreres og efterkommeres placering på det danske arbejdsmarked*. 176 sider. ISBN: 978-87-7119-280-3. e-ISBN: 978-87-7119-281-0. Pris: 170,00 kr.
- 15:04 Niss, N.K., A. Kierkgaard, A.-K. Højen-Sørensen & A.Aa. Hansen: *Barrierer for tidlig opsporing af alkoholproblemer i børnefamilier. En analyse af barrierer for frontpersonalet*. 145 sider. e-ISBN: 978-87-7119-282-7. Netpublikation
- 15:05 Bengtsson, S., A. L. Rasmussen & S. Gregersen: *Metoder i botilbud*. 208 sider. ISBN: 978-87-7119-283-4. e-ISBN: 978-87-7119-284-1. Pris: 200,00 kr.
- 15:06 Larsen, M.R. & J. Høgelund: *Handicap og beskæftigelse. Udviklingen mellem 2002 og 2014*. 240 sider. ISBN: 978-87-7119-285-8. e-ISBN: 978-87-7119-286-5. Pris: 240,00 kr.
- 15:07 Dietrichson, J., M. Bøg, T. Filges & A.-M. K. Jørgensen. *Skolerettede indsatser for elever med svag socioøkonomisk baggrund*. 144 sider. ISBN: 978-87-7119-287-2. e-ISBN: 978-87-7119-288-9. Pris: 140,00 kr.
- 15:08 Østergaard, S.V., A.B. Steensgaard, A.T. Hansen, S. Henze-Pedersen & J. Østergaard: *På vej mod ungdomskriminalitet. Hvilke faktorer i barndommen gør en forskel?*. 100 sider. e-ISBN: 978-87-7119-289-6. Netpublikation.
- 15:09 Keilow, M. & A. Holm: *Udvikling af måleinstrument for elevadfærd og -holdninger. Basalinedata fra evaluering af folkeskolereformen*. 56 sider. e-ISBN: 978-87-7119-290-2. Netpublikation.
- 15:10 Albæk, K., H.B. Bach, R. Bille, B.K. Graversen, H. Holt, S. Jensen & A.B. Jonassen: *Evaluerings af mentorordningen*. 144 sider. e-ISBN: 978-87-7119-291-9. Netpublikation.
- 15:12 Christensen, E. & S. Baviskar: *Unge i Grønland. Med fokus på seksualitet og seksuelle overgreb*. 128 sider. ISBN: 978-87-7119-293-3. e-ISBN: 978-87-7119-294-0. Pris: 120,00 kr.

- 15:13 Christensen, E. & S. Baviskar: *Kalaallit nunaanni inuusuttut. Kinguaassiutitut tunngasut kinguaasiutitigullu innarlüsarnerit qitiunneqarlutik*. 144 sider. ISBN: 978-87-7119-295-7. e-ISBN: 978-87-7119-296-4. Pris: 140,00 kr.
- 15:14 Rangvid, B.S., V.M. Jensen & S.S. Nielsen. *Forberedende tilbud og overgang til ungdomsuddannelse*. 99 sider. e-ISBN: 978-87-7119- 297-1. Netpublikation.
- 15:15 Amilon, A. (red.): *Inkluderende skolemiljøer – elevernes roller*. 288 sider. ISBN: 978-87-7119-304-6. e-ISBN: 978-87-7119- 300-8. Pris: 280,00 kr.
- 15:16 Amilon, A: *Evaluering af lokale initiativer for førtidspensionister*. 96 sider. e-ISBN: 978-87-7119- 301-5. Netpublikation
- 15:17: Jakobsen, V: *Uddannelses- og beskæftigelsesmønstre i årene efter grundskolen. En sammenligning af indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande og etniske danskere*. 144 sider. ISBN: 978-87-7119-305-3. e-ISBN: 978-87-7119- 306-0. Pris: 140,00 kr.





# EVALUERING AF LOKALE INITIATIVER FOR FØRTIDSPENSIONISTER

Denne rapport evaluerer seks af otte projekter, der blev igangsat på basis af satspuljeforliget for 2010, og som har til formål at fremme lokal integration af førtidspensionister. Projekterne skulle medvirke til øget livskvalitet og sociale aktiviteter og kompetencer hos førtidspensionisterne.

Rapporten undersøger især projekternes virkninger inden for fire temaer: En sundere livsstil og et bedre helbred, at skabe sociale netværk, personlig udvikling samt at skabe kontakter til arbejdsmarkedet. Analyserne bygger på spørgeskemadata indsamlet blandt de førtidspensionister, der deltog i projekterne i starten, hhv. i slutningen af, deres deltagelse. Evalueringen undersøger, hvorvidt projekterne har haft gavnlige virkninger for deltagerne inden for de fire temaområder.

Rapporten viser overordnet, at projekterne overordnet set har haft små eller slet ingen statistisk signifikante resultater på deltagerne på de fire temaområder. Dog skete der en signifikant forbedring i deltagernes psykiske helbred og generelle livstilfredshed i løbet af projekternes varighed.